

Oudervervreemding

Een onderzoek naar de maatregelen die het beste verzocht kunnen worden in een gerechtelijke procedure, indien er sprake is van een ouder die het contact tussen het kind en de andere ouder tegenwerkt.

Toetsing van:

Afstuderen (1819BR_JR4) | Scriptie

School	: Hogeschool Leiden
Opleiding	: Hbo-rechten
Auteur	: -
Studentnummer	: -
Klas	: RE4F
Onderzoek docent	: I. van Opdorp
Afstudeerbegeleidster	: S. Kok
Opdrachtgever	: -
Inleverdatum	: 18 juni 2019

Voorwoord

Voor u ligt mijn afstudeerscriptie ter afronding van de opleiding hbo-rechten aan de Hogeschool Leiden. Deze afstudeerscriptie is het resultaat van een onderzoek naar de maatregelen die het beste verzocht kunnen worden in een gerechtelijke procedure, indien er sprake is van oudervervreemding. Het onderzoek is geschreven in opdracht van het kantoor.

Ik wil allereerst graag de opdrachtgever bedanken voor de mogelijkheid om mijn afstudeerscriptie bij hen te schrijven. In het bijzonder wil ik mevrouw bedanken voor haar tijd en adviezen. Daarnaast wil ik mijn afstudeerbegeleider, de heer S. Kok, bedanken voor de begeleiding en feedback op mijn stukken.

Ik wens u veel leesplezier toe.

Beverwijk, 18 juni 2019

Samenvatting

Een ouder en kind hebben bepaalde rechten en plichten ten aanzien van de omgang met elkaar. Een kind heeft recht op omgang met zijn ouders en andersom geldt hetzelfde. Het omgangsrecht is echter geen absoluut recht en kan beperkt of opgeschort worden als dit in het belang van het kind is. Art. 3 IVRK is een belangrijk artikel voor het omgangsrecht nu uit dit artikel volgt dat bij alle maatregelen betreffende kinderen, de belangen van het kind de eerste overweging vormen. Bij een conflict van belangen, behoren de belangen van het kind in beginsel de doorslag te geven.

Als ouders uit elkaar gaan zijn zij verplicht om afspraken te maken over de omgang met het kind. Wanneer er eenmaal afspraken over de omgang zijn gemaakt, is de volgende stap om deze ook daadwerkelijk uit te voeren en na te komen. Gebleken is dat afspraken omtrent de omgang regelmatig niet worden nagekomen of drastisch worden beperkt door de ouder waar het kind zijn hoofdverblijfplaats heeft, oftewel de verblijfouder. De verblijfouder houdt het kind weg bij de uitwonende ouder en spreekt negatief over hem of haar tegen het kind. Het kind kan hierdoor in een loyaliteitsconflict raken en kiest dan noodgedwongen voor de ouder waar hij zijn hoofdverblijfplaats heeft, wat kan leiden tot oudervervreemding. De afgelopen jaren ontvangt het kantoor steeds meer vragen uitwonende ouders die het contact met hun kind zijn verloren door de verblijfouder. Om die reden wordt in dit onderzoek de volgende vraag beantwoord: “Welke maatregelen kan het kantoor volgens literatuur- en jurisprudentieonderzoek het beste in een gerechtelijke procedure verzoeken, indien er rekening wordt gehouden met het belang van het kind en er sprake is van een uitwonende ouder die recht heeft op omgang met het kind op grond van art. 1:377a BW of art. 1:247 BW, maar de verblijfouder de omgang tegenwerkt.” Om in deze scriptie een antwoord op deze vraag te formuleren is onder meer literatuur- en jurisprudentieonderzoek gedaan naar maatregelen die ingezet kunnen worden in omgangszaken.

Uit literatuur- en jurisprudentieonderzoek is gebleken dat de volgende maatregelen ingezet kunnen worden.

- mediation/omgangsbemiddeling;
- forensische mediation/ouderschapsonderzoek;
- omgangsbegeleiding;
- bijzondere curator;
- (omgangs)ondertoezichtstelling;
- gezagswijziging/gezagsbeëindiging;
- wijziging van de hoofdverblijfplaats van het kind;
- opschorting, vermindering of ontzegging van de partner-of kinderalimentatie;
- dwangsom;
- lijfswang;
- afgifte met behulp van de sterke arm.

Het resultaat van dit onderzoek is allereerst een verduidelijking van de maatregelen die ingezet kunnen worden door de uitwonende ouder. Daarnaast wordt er gekeken welke maatregelen het meeste in het belang van het kind zijn. Aan het einde van het onderzoek worden er een aantal aanbevelingen gedaan aan het

kantoor. Deze aanbevelingen komen er kort samengevat op neer dat de maatregelen uit het Burgerlijk Wetboek het beste kunnen worden ingezet als de verblijfouder de omgang tegenwerkt. Tot slot moet er rekening worden gehouden met de mogelijkheid dat door een gerechtelijke procedure het contact tussen de uitwonende ouder en het kind juist verslechterd.

Afkortingen en begrippenlijst

Afkortingen

Art.	Artikel(en)
BW	Burgerlijk Wetboek
EVRM	Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens
GI	Gecertificeerde instelling
Gw	Grondwet
IVRK	Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind
jo.	juncto
RvdK	Raad voor de Kinderbescherming
UVRM	Universele Verklaring van de Rechten van de Mens
VN	Verenigde Naties

Begrippenlijst

Uitwonende ouder	de ouder die van het kind vervreemd wordt
Verblijffouder	de ouder waar het kind zijn hoofdverblijfplaats heeft

Inhoudsopgave

HOOFDSTUK 1 INLEIDING	1
§1.1 De aanleiding van het onderzoek en de probleemanalyse	1
1.1.1 Casus	1
1.1.2 De stijgende lijn in contactvermindering tussen ouders en kinderen	2
§1.2 Doelstelling	3
§1.3 Centrale vraag en deelvragen	3
§1.4 Begrippen operationaliseren	4
§1.5 Onderzoeksmethode en verantwoording per deelvraag	4
HOOFDSTUK 2 GEZAG EN OMGANG	7
§2.1 Gezag en omgang in nationaal perspectief	7
2.1.1 Ouderlijk gezag en voogdij	7
2.1.2 De uitoefening van het gezag	7
2.1.3 Omgang in nationaal perspectief	8
2.1.4 Ontzegging van de omgang	9
§2.2 Gezag en omgang in internationaal perspectief	9
2.2.1 De rechtsgeldigheid van verdragen in Nederland	9
2.2.2 Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind	10
2.2.2.1 IVRK en het omgangsrecht	10
2.2.3 Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens	12
HOOFDSTUK 3 MAATREGELEN	14
§3.1 Familierechtelijke middelen	14
3.1.1 Mediation/omgangsbemiddeling	14
3.1.2 Forensische mediation/ouderschapsonderzoek	15
3.1.3 Omgangsbegeleiding	15
§3.2 Middelen uit het Burgerlijk Wetboek	16
3.2.1 Benoeming bijzondere curator	16
3.2.2 Ondertoezichtstelling	16
3.2.3 Gezagswijziging of gezagsbeëindiging	17
3.2.4 Wijziging hoofdverblijfplaats kind	17

3.2.5 Opschorting, vermindering of ontzegging van de partner- of kinderalimentatie	18
§3.3 Middelen uit het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering	18
3.3.1 Dwangsom	18
3.3.2 Lijfswang	18
3.3.3 Sterke arm	19
HOOFDSTUK 4 RESULTATEN	20
§4.1 Resultaten mening van het kind	20
4.1.1 Tussenconclusie	22
§4.2 Resultaten familierechtelijke maatregelen	22
4.2.1 Tussenconclusie	23
§4.3 Resultaten maatregelen uit het Burgerlijk Wetboek	23
4.3.1 Tussenconclusie	26
§4.4 Resultaten maatregelen uit het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering	26
Tabel 3 Overzicht beoordeling maatregelen uit het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering	27
HOOFDSTUK 5 CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN	29
§5.1 Conclusie	29
§5.2 Aanbevelingen	30
Literatuurlijst	32
Bijlagen	36
Bijlage I: Uitspraken behorende bij deelvraag 4 en 5	36
Bijlage II: Tabel mening van het kind	38
Bijlage III: Tabel familierechtelijke maatregelen	43
Bijlage IV: Tabel maatregelen uit het BW	46
Bijlage V: Tabel maatregelen uit het Rv	57

HOOFDSTUK 1 INLEIDING

Voordat het onderzoek uiteen wordt gezet zal in hoofdstuk 1 de aanleiding van het onderzoek toegelicht worden. Tevens wordt de opzet van het onderzoek toegelicht en verantwoord.

§1.1 De aanleiding van het onderzoek en de probleemanalyse

1.1.1 Casus

De opdrachtgever is een advocatenkantoor gevestigd in Haarlem. De bij het kantoor werkzame advocaten zijn onder andere gespecialiseerd in het personen- en familierecht en ontvangen dagelijks meerdere vragen over onderdelen van dit rechtsgebied. Recentelijk hebben meerdere cliënten zich tot het kantoor gewend in verband met een situatie waarbij zij het contact met hun kind dreigen te verliezen. In onderstaande alinea heb ik ter illustratie een casus uit de praktijk van het kantoor weergegeven. De casus luidt als volgt.

De man en de vrouw hebben enkele jaren een relatie met elkaar. Na vier jaar besluiten ze om uit elkaar te gaan en de zorg voor hun op dat moment tweejarig kind gelijk te verdelen. Ze komen een omgangsregeling overeen en dit verloopt jaren lang goed. Ongeveer zeven jaar na het uit elkaar gaan van de man en de vrouw ontstaat er een conflict tussen hen. De vrouw houdt vervolgens het kind bij de man weg. Enkele maanden na het conflict dient de vrouw bij de rechtbank een verzoek tot wijziging van het gezamenlijk gezag in eenhoofdig gezag in. Tevens verzoekt zij de rechtbank om te bepalen dat het kind geen omgang meer hoeft te hebben met de man. De man schrikt enorm van dit verzoekschrift. Voornamelijk nu hij wordt afgeschilderd als een agressieve man waar het kind bang voor is. Daarnaast verklaart het kind dat hij vaak ruzie heeft met zijn vader en liever bij zijn moeder is. De omgang ging jaren lang goed en de verklaring van het kind klopt niet. De man is er van overtuigd dat de vrouw het kind negatief beïnvloed en vraagt zich af wat hij hiertegen kan doen. Daarnaast wil hij dat de omgang zo spoedig mogelijk weer wordt opgepakt.

De advocaat die bovenstaande zaak heeft opgepakt merkte direct op dat er in dit geval sprake was van Parental Alienation, oftewel oudervervreemding.¹ Oudervervreemding heeft vooral bekendheid gekregen door de Amerikaanse psychiater Richard Gardner en is volgens hem een stoornis die primair optreedt in het kader van een juridische strijd om het ouderlijk gezag of omgang. Voornaamste blijk ervan is een ongerechtvaardigd denigrerende houding van het kind tegenover de uitwonende ouder. Deze houding komt voort uit een combinatie van indoctrinatie door de ouder waar het kind voor het grootste gedeelte verblijft, de verblijffouder, en een eigen bijdrage van het kind aan de lasterpraat over de uitwonende ouder.² De verblijf ouder probeert de uitwonende ouder zo zwart te maken bij het kind dat het kind uiteindelijk besluit het contact met de uitwonende ouder te verbreken. De negatieve gevoelens die de verblijffouder heeft jegens de uitwonende ouder neemt het kind hierbij over.

¹ De situatie waarbij een kind het contact weigert met één van zijn ouders wordt met verschillende termen aangeduid waaronder Parental Alienation Syndrome, PAS, ouderverstoting, ouderonthechting of oudervervreemding. In dit onderzoek is er gekozen voor één term, te weten 'oudervervreemding' om verwarring te voorkomen.

² Spruijt e.a., *EB* 2004. afl. 11, p. 103.

1.1.2 De stijgende lijn in contactvermindering tussen ouders en kinderen

Oudervervreemding is niet specifiek in de wet geregeld. De afgelopen jaren is oudervervreemding echter steeds bekender geworden. Er verschijnen diverse rapporten³ over het onderwerp en oudervervreemding wordt in de rechtspraak⁴ en Kamerstukken van de Tweede Kamer⁵ benoemd. Uit deze stukken blijkt dat er naar schatting 70.000 kinderen per jaar met een scheiding van hun ouders te maken krijgen. Onder een scheiding valt in dit geval de echtscheiding, het ontbinden van een geregistreerd partnerschap en partners die de relatie verbreken. Ongeveer 16.000 van de 70.000 kinderen hebben ernstige last van de gevolgen van de scheiding. Gebleken is dat conflicten tussen ouders tijdens en na de scheiding zo hoog kunnen oplopen dat kinderen loyaliteitsconflicten ervaren. Door de hevige strijd tussen de ouders voelt het kind zich genoodzaakt om een kant te kiezen. Hier begint dan ook vaak het proces van oudervervreemding.

Iedere ouder heeft recht op omgang en contact met zijn kind.⁶ Hetzelfde geldt voor het kind. Het kind heeft recht op omgang en contact met zijn ouders. Dit recht wordt onder andere gewaarborgd door art. 8 EVRM, art. 9 IVRK, art. 1:377a lid 1 BW en art. 1:247 lid 1 BW. Als ouders scheiden zijn zij verplicht om afspraken te maken over de omgangsregeling.⁷ Wanneer er eenmaal afspraken over de omgang zijn gemaakt, is de volgende stap om deze ook daadwerkelijk uit te voeren en na te komen. Gebleken is dat afspraken omtrent de omgang regelmatig niet worden nagekomen of drastisch worden beperkt. Ongeveer 20% van de ouders die na hun scheiding kozen voor een gelijke verdeling van de dagelijkse opvoeding van hun kinderen, hanteren twee jaar later een andere regeling. In 15% van de gevallen is de moeder de hoofdverzorger geworden en bij 5% werd de vader de hoofdverzorger. Zo'n 18% van alle kinderen van gescheiden ouders hebben na de scheiding helemaal geen contact meer met een van de ouders, terwijl de omgang een wettelijke verplichting is. De wet voorziet tot nu toe niet in een specifiek middel om omgang af te dwingen. Wel bevat het Burgerlijk Wetboek en het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering algemene middelen die ingezet kunnen worden als er een geschil is over de omgang. Tevens onderscheiden de literatuur en jurisprudentie een enkele middelen die niet in de wet staan omschreven.⁸

Uit nationale wetgeving en internationale verdragen blijkt dat het in beginsel in het belang van het kind is dat hij regelmatig omgang heeft met zijn ouders. Het belang van het kind moeten altijd een eerste overweging vormen. De afgelopen 20 jaar is echter het aantal kinderen die niet meer in een gezin met hun vader en moeder wonen en hierdoor een van de ouders minder vaak ziet gestegen. Het kantoor ziet dit ook terug in een toename van vragen met betrekking tot oudervervreemding. De ouders die contact opnemen met het kantoor willen weten wat zij het beste kunnen doen tegen de negatieve houding van de andere ouder. Tevens

³ 'Scheiden... en de kinderen dan? Agenda voor actie 2018, 'Naleving van contact-/omgangsafspraken na scheiding: een rechtsvergelijkend en sociaalwetenschappelijk perspectief' 2019.

⁴ Rb Zeeland-West-Brabant 17 januari 2019, ECLI:NL:RBZWB:2019:1331, HR 17 januari 2014, ECLI:NL:HR:2014:91.

⁵ Kamerstukken II 2015/16, 34168, 5

⁶ Waar in dit onderzoek wordt gesproken van 'zijn' of 'hij' kan ook worden gelezen 'haar' of 'zij'.

⁷ Indien ouders het gezamenlijk gezag hebben over het kind noem je de afspraken over de verdeling van de zorg een zorgregeling. Indien slechts een ouder het gezag heeft spreek je van een omgangsregeling. In dit onderzoek wordt er in beide gevallen gesproken van een omgangsregeling, tenzij anders wordt vermeld.

⁸ Kamerstukken II 2003/04, 29520, 6

willen zij weten wat er gedaan kan worden om het kind uit deze negatieve situatie te halen, zodat omgang in de toekomst weer regelmatig mogelijk is. Gezien deze ontwikkeling acht het kantoor het van belang om duidelijk in kaart te hebben wat er gedaan kan worden tegen de ouder die ervoor zorgt dat contact tussen het kind en de andere ouder moeizaam verloopt. Voor het kantoor wordt daarom in de wetgeving, regelgeving, literatuur en jurisprudentie gezocht naar maatregelen om dit probleem tegen te gaan. Het kantoor kan deze informatie gebruiken bij het nog beter adviseren en bijstaan van cliënten in gerechtelijke procedures.

§1.2 Doelstelling

Het doel van dit onderzoek is om in juni 2019 een onderzoeksrapport aan het kantoor te overhandigen. In dit rapport wordt advies gegeven over de maatregelen die het beste verzocht kunnen worden in een gerechtelijke procedure als er sprake is van een uitwonende ouder die recht heeft op omgang met het kind, maar wordt tegengewerkt door de verblijfouder. Het advies is tot stand gekomen door het analyseren van literatuur, wet- en regelgeving en jurisprudentie. Het advies kan het kantoor gebruiken om in de toekomst cliënten (nog) beter te adviseren en bij te staan in een gerechtelijke procedure.

§1.3 Centrale vraag en deelvragen

Het bovenstaande leidt tot de volgende centrale vraag, die tijdens dit onderzoek wordt beantwoord met behulp van deelvragen:

Welke maatregelen kan het kantoor volgens literatuur- en jurisprudentieonderzoek het beste in een gerechtelijke procedure verzoeken, indien er rekening wordt gehouden met het belang van het kind en er sprake is van een uitwonende ouder die recht heeft op omgang met het kind op grond van art. 1:377a BW of art. 1:247 BW, maar de verblijfouder de omgang tegenwerkt.

De deelvragen zijn:

1. Wanneer valt een ouder onder de omgangsregels van art. 1:377a BW of art. 1:247 BW en wat zijn de verschillen blijkens wetsanalyse en literatuuronderzoek?
2. Wat voor rol spelen 'het belang van het kind' en aanverwante verdragsbepalingen in zaken betreffende de omgang blijkens literatuuronderzoek?
3. Welke maatregelen kunnen er in het belang van het kind worden toegepast, indien er een geschil is om de omgang blijkens literatuuronderzoek?
4. In hoeverre dient de rechter rekening te houden met de mening van het kind in zaken betreffende de omgang nu hij verplicht is om het kind van 12 jaar of ouder uit te nodigen voor een gesprek blijkens jurisprudentieonderzoek?
5. Welke maatregelen kunnen er op verzoek van de uitwonende ouder in de praktijk worden opgelegd, indien de omgang met het kind wordt tegengewerkt door de verblijfouder en wat zijn hierbij de overwegingen van de rechter blijkens jurisprudentieonderzoek?

§1.4 Begrippen operationaliseren

Het beste: de maatregel met de grootste kans dat de ouder weer regelmatig omgang heeft met het kind.

§1.5 Onderzoeksmethode en verantwoording per deelvraag

Om antwoord te krijgen op de onderzoeksvragen zijn met name wet- en regelgeving, officiële publicaties, artikelen, jurisprudentie en literatuur geraadpleegd. De deelvragen zijn met de volgende methode van onderzoek beantwoord.

Deelvraag 1: Wanneer valt een ouder onder de omgangsregels van art. 1:377a BW of art. 1:247 BW en wat zijn de verschillen blijkens wetsanalyse en literatuuronderzoek?

Bij het beantwoorden van de eerste deelvraag is gebruik gemaakt van van wetsanalyse, regelgeving, literatuur en parlementaire stukken. Het gehele onderzoek is voornamelijk gericht op omgang, maar het is eveneens van belang om het gezag uiteen te zetten. In het Burgerlijk Wetboek wordt er namelijk een onderscheidt gemaakt in omgangswetten voor de ouder zonder het gezag en de ouder met het gezag. Voornamelijk is er gekeken naar de artikelen uit titel 14 van het Burgerlijk Wetboek, “Het gezag over minderjarige kinderen”, en titel 15, “Omgang en informatie”. Tevens is er gekeken naar het boek Tekst & Commentaar voor nadere uitleg over de artikelen. Daarnaast is de parlementaire wetsgeschiedenis omtrent gezag en omgang geanalyseerd. Hierbij is gekeken naar de veranderingen die hebben plaatsgevonden omtrent het hebben of verkrijgen van gezag en de omgangsregels. Tot slot is er gekeken naar de verschillen tussen omgangsregels voor ouders met gezag en ouders zonder gezag.

Deelvraag 2: Wat voor rol spelen ‘het belang van het kind’ en aanverwante verdragsbepalingen in zaken betreffende de omgang blijkens literatuuronderzoek?

Bij het beantwoorden van de tweede deelvraag is er gekeken naar het belang van het kind. Het belang van het kind is een belangrijk begrip in omgangszaken. Bij alle maatregelen betreffende kinderen, ongeacht of deze worden genomen door openbare of particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn of door rechterlijke instanties, bestuurlijke autoriteiten of wetgevende lichamen, vormen de belangen van het kind namelijk de eerste overweging. Het kernartikel omtrent het belang van het kind is artikel 3 van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Naast artikel 3 IVRK zijn er meerdere IVRK artikelen die van belang zijn in omgangszaken. Tevens wordt artikel 8 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden veel in omgangszaken benoemd. Het onderzoek bij deelvraag 3 richt zich op de rol die de verdragsbepalingen spelen in omgangszaken. Hiervoor is verschillende literatuur onderzocht waaronder verschillende rapporten van “The General Comment” van het VN-Kinderrechtencomité. In deze rapporten wordt uitgelegd hoe de artikelen van het IVRK geïnterpreteerd moeten worden.

Deelvraag 3: Welke maatregelen kunnen er in het belang van het kind worden toegepast, indien er een geschil is om de omgang blijkens literatuuronderzoek?

In het Burgerlijk Wetboek en het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering is er gekeken naar maatregelen die in een omgangsgeschil toegepast kunnen worden. Tevens is literatuur hierover bekeken. Uit verschillende rapporten, zoals het rapport van het WODC “Naleving van contact-/omgangsafspraken na scheiding: een rechtsvergelijkend en sociaalwetenschappelijk perspectief”, blijkt dat er ook maatregelen toegepast kunnen

worden in omgangszaken die niet expliciet in de wet zijn opgenomen. Voor het beantwoorden van deze deelvraag zijn de maatregelen uiteengezet.

Deelvraag 4: In hoeverre dient de rechter rekening te houden met de mening van het kind in zaken betreffende de omgang nu hij verplicht is om het kind van 12 jaar of ouder uit te nodigen voor een gesprek blijkens jurisprudentieonderzoek?

De vierde deelvraag is beantwoord aan de hand van jurisprudentie onderzoek. Nu de rechter in zaken betreffende minderjarigen niet mag beslissen zonder de minderjarige van twaalf jaar of ouder te hebben uitgenodigd voor een gesprek, is er gekeken naar in hoeverre de mening van een kind een rol speelt bij het uitvoeren van de omgang. In de jurisprudentie is er gekeken naar uitspraken waarbij het kind zijn mening kenbaar heeft gemaakt over de omgang en geen contact wenst met de uitwonende ouder. Er is gekeken naar uitspraken van rechtbanken en gerechtshoven en de uitspraken zijn opgezocht op www.rechtspraak.nl. Om de juiste uitspraken naar voren te krijgen is er gezocht op de volgende termen: ouderverstoting, ouderonthechting en oudervervreemding. Bij de optie 'rechtsgebieden' is het personen- en familierecht uitgekozen. Hieruit volgde 63 resultaten. Door bij elke uitspraak dezelfde vragen te stellen heb ik een goed beeld gekregen van welke uitspraken met elkaar overeenkomen en wat de verschillen zijn. De uitspraken zijn onderzocht door naar de volgende topics te kijken:

	Huidige omgangssituatie	Gewenste omgangssituatie ouder	Gewenste omgangssituatie kind	Leeftijd kind	Beoordeling van de rechter
<i>Uitspraak:</i> ...					

Allereerst is er gekeken naar de huidige omgangssituatie tussen de uitwonende ouder en kind. Vervolgens is er gekeken naar de gewenste omgangssituatie van de uitwonende ouder. Wenst de uitwonende ouder in de toekomst bijvoorbeeld een co-ouderschapsregeling, een opbouwende omgangsregeling of een vast omgangsmoment per maand. Naast de mening van de ouder over de gewenste omgangssituatie is er gekeken naar de mening van het kind hierover en zijn leeftijd. Tot slot is er gekeken naar de beoordeling van de rechter. De vraag hierbij is of de mening van het kind een belangrijke factor heeft gespeeld bij het bepalen van de rechter of er wel of geen omgang zal plaatsvinden. Indien de mening van het kind over de omgang niet duidelijk naar voren komt in de uitspraak, is de uitspraak niet gebruikt bij beantwoording van deze deelvraag. Uiteindelijk zijn er 20 uitspraken gebruikt voor beantwoording van deze deelvraag.

Deelvraag 5: Welke maatregelen kunnen er in de praktijk op verzoek van een ouder worden opgelegd, indien de omgang met het kind wordt tegengewerkt door de andere ouder en wat zijn hierbij de overwegingen van de rechter blijkens jurisprudentieonderzoek?

Om deelvraag 5 te beantwoorden is er nogmaals naar bovenstaande 63 resultaten gekeken. Van de 63 uitspraken kunnen en 48 gebruikt worden voor het beantwoorden van deze deelvraag. De overige uitspraken zijn afgevalen nu in deze zaken niet een ouder een maatregel verzoekt. De uitspraken zijn als volgt geanalyseerd.

	Welke maatregel verzoekt de ouder?	Wordt dit verzoek toe- of afgewezen?	Wat zijn de overwegingen van de rechter bij zijn beoordeling?
<i>Uitspraak: ...</i>			

Vervolgens zijn de maatregelen apart onderzocht. De feiten en omstandigheden uit de uitspraken zijn doorgenomen en uiteengezet. Nu is er gekeken naar in hoeverre de uitspraken overeenkomen met elkaar en of er sprake is van een rode lijn in de uitspraken of dat elke zaak anders wordt bekeken door de rechter. Tevens is er gekeken naar in hoeverre de maatregel er voor zorgt dat de uitwonende ouder weer regelmatig contact heeft met het kind.

HOOFDSTUK 2 GEZAG EN OMGANG

Een ouder en kind hebben bepaalde rechten en plichten ten aanzien van de omgang met elkaar. In de Nederlandse wetgeving staan de regels over omgang in Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek. Op internationaal gebied staan de belangrijkste regels in het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind en het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. In dit hoofdstuk wordt de relevante wetgeving ten aanzien van de omgang besproken. Tevens komt het onderwerp gezag aan bod. Het is van belang om kort het gezag uiteen te zetten nu er aparte omgangsregels zijn voor de ouder met gezag en de ouder zonder gezag.

§2.1 Gezag en omgang in nationaal perspectief

2.1.1 Ouderlijk gezag en voogdij

In Boek 1 titel 14 van het BW te weten, ‘Het gezag over minderjarige kinderen’ staan de regels over het hebben van gezag. Alle personen die jonger zijn dan 18 jaar, oftewel minderjarigen, staan volgens art. 1:245 BW onder gezag. Onder gezag wordt verstaan ouderlijk gezag of voogdij. Ouderlijk gezag wordt door de ouders gezamenlijk of door één ouder uitgeoefend. Als de ouders gezamenlijk het gezag uitoefenen wordt er ook wel gesproken van gezamenlijk gezag. Er is sprake van eenhoofdig gezag indien één ouder het gezag uitoefent. Voogdij wordt door een ander dan een ouder uitgeoefend. Een voogd kan bijvoorbeeld een grootouder, tante of gecertificeerde instelling zoals Jeugdzorg Nederland zijn. Een voogd heeft evenveel rechten en plichten als een ouder.⁹ Als je het gezag hebt over een kind ben je zijn wettelijke vertegenwoordiger en mag je belangrijke beslissingen voor het kind maken. Tevens ben je aansprakelijk voor eventuele schade die het kind veroorzaakt.

2.1.2 De uitoefening van het gezag

Als een kind gedurende een huwelijk of geregistreerd partnerschap wordt geboren, oefenen de ouders volgens art. 1:251 BW het gezag gezamenlijk uit. Na ontbinding van het huwelijk of beëindiging van het geregistreerd partnerschap blijven de ouders dit gezag gezamenlijk uitoefenen. De rechter kan op grond van art. 1:251a BW na ontbinding van het huwelijk of beëindiging van het geregistreerd partnerschap op verzoek van de ouders, of één van hen, bepalen dat het gezag over het kind aan één ouder toekomt. Dit is echter niet altijd de gang van zaken geweest. Voorheen was het namelijk zo dat het ouderlijk gezag aan een van beide ouders werd toegekend als de ouders het huwelijk¹⁰ ontbonden.¹¹ Dankzij de inwerkingtreding van de ‘Wet tot nadere regeling van het gezag over en van de omgang met minderjarige kinderen’ in 1995 is dit veranderd.¹² Sindsdien kunnen de ouders de rechter namelijk verzoeken om na de ontbinding van het huwelijk gezamenlijk met het gezag belast te blijven. De ouders die niet met elkaar waren gehuwd konden op grond van art. 1:252 lid 1 BW het gezag over hun minderjarige kinderen gezamenlijk uitoefenen, indien dit op hun verzoek in het gezagsregister was aangetekend. Per 1 januari 1998 is deze regeling in zoverre

⁹ Phillips 2016, p. 101.

¹⁰ Het geregistreerd partnerschap is hier niet benoemd nu je in Nederland pas vanaf 1998 een geregistreerd partnerschap kon afsluiten.

¹¹ De Graaf, *Adv.bl.* 2003, afl. 18, p. 792-794.

¹² Wet van 6 april 1995, *Stb.* 1995, 240.

gewijzigd dat het gezamenlijk ouderlijk gezag na een scheiding in beginsel automatisch doorloopt.¹³ De wetgever beoogde met de nieuwe regeling de betrokkenheid van de andere ouder bij het kind na de scheiding te waarborgen.¹⁴

Het gezag omvat volgens art. 1:247 BW de plicht en het recht van de ouder om zijn minderjarige kind te verzorgen en op te voeden. Onder verzorging en opvoeding wordt onder andere verstaan de zorg voor het geestelijk en lichamelijk welzijn van het kind. Bovendien moet de ouder de veiligheid van het kind en de ontwikkeling van zijn persoonlijkheid bevorderen. Op 1 maart 2009 zijn de plichten van de ouder uitgebreid door de inwerkingtreding van de ‘Wet bevordering voortgezet ouderschap en zorgvuldige scheiding’.¹⁵ De ouder heeft sindsdien tevens de plicht om de ontwikkeling van de banden van het kind met de andere ouder te bevorderen. Deze regel richt zich zowel tot ouders die gezamenlijk het gezag uitoefenen als tot de ouder die alleen het gezag uitoefent.¹⁶

In het geval van gezamenlijke uitoefening van het gezag kunnen geschillen op verzoek van de ouders, of één van hen, aan de rechtbank worden voorgelegd. De rechtbank kan vervolgens een regeling vaststellen inzake de uitoefening van het ouderlijk gezag. De wet stelt geen eisen aan de aard of de ernst van het geschil. De geschillen kunnen bijvoorbeeld gaan over het paspoort voor het kind, het onderwijs, medische aangelegenheden, de verblijfplaats, kosten van verzorging en opvoeding of omgang met het kind.¹⁷ De rechtbank neemt een zodanige beslissing als haar in het belang van het kind wenselijk voorkomt.¹⁸ Wat onder het belang van het kind valt, wordt later in dit onderzoek toegelicht.

2.1.3 Omgang in nationaal perspectief

Een kind heeft recht op omgang met zijn ouders en andersom geldt hetzelfde. De ouders hebben recht op omgang met het kind. De wetgever vond het niet noodzakelijk om uitdrukkelijk te bepalen dat een met het gezag belaste ouder en zijn kind recht hebben op omgang met elkaar.¹⁹ De gezaghebbende ouder heeft het recht en de plicht tot omgang met het kind op grond van art. 1:247 BW. Zoals eerder besproken dient de ouder op grond van dit artikel zijn minderjarig kind te verzorgen en op te voeden. Omgang hebben met het kind is hiervoor nodig, waardoor een apart artikel hierover niet meer noodzakelijk was. Voor de ouder zonder gezag zijn deze regels wel uitdrukkelijk opgenomen in de wet na inwerkingtreding van de eerdergenoemde ‘Wet bevordering voortgezet ouderschap en zorgvuldige scheiding’. De ouder zonder gezag heeft volgens art. 1:377a lid 1 BW het recht op en de verplichting tot omgang met zijn kind. Het kind heeft volgens ditzelfde artikel het recht op omgang met zijn ouders en met degene die in een nauwe persoonlijke betrekking tot hem staat. Personen die een beroep doen op de nauwe persoonlijke betrekking moeten aantonen dat er een band

¹³ Wet van 30 oktober 1997, *Stb.* 1997, 506.

¹⁴ Heida, *EB* 2000, afl. 7-8, p. 1-6.

¹⁵ Wet van 27 november 2008, *Stb.* 2008, 500.

¹⁶ *Kamerstukken II* 2004/05, 30145, 3

¹⁷ *Kamerstukken II* 1979/80, 16247, 3

¹⁸ art. 1:253a BW

¹⁹ *Kamerstukken II* 1992/93, 23012, 3

bestaat met het kind en dat er regelmatig contact plaatsvindt tussen hen.²⁰ Dit wordt ook wel aangeduid met ‘family life’.

2.1.4 Ontzegging van de omgang

De rechter kan volgens art. 1:377a lid 2 BW op verzoek van de ouders samen, één van de ouders of degene die in een nauwe persoonlijke betrekking staat tot het kind een regeling inzake de uitoefening van het omgangsrecht vaststellen. De rechter heeft eveneens de mogelijkheid om dit recht op omgang te ontzeggen. De rechter ontzegt dit recht van de ouder zonder gezag of de persoon die in een nauwe persoonlijke betrekking staat tot het kind, indien er is voldaan aan een van de vier criteria uit art. 1:377a lid 3 BW, te weten:

1. De omgang levert ernstig nadeel op voor de geestelijke of lichamelijke ontwikkeling van het kind.
2. De ouder of degene die in een nauwe persoonlijke betrekking staat tot het kind kennelijk ongeschikt of kennelijk niet in staat moet worden geacht tot omgang.
3. Het kind dat twaalf jaren of ouder is, bij zijn verhoor van ernstige bezwaren tegen omgang met zijn ouder of met degene met wie hij in een nauwe persoonlijke betrekking staat heeft doen blijken.
4. Omgang anderszins in strijd is met zwaarwegende belangen van het kind.

De rechter kan eveneens het recht op omgang van de ouder met gezag ontzeggen. Dit kan de rechter doen op grond van art. 1:253a lid 2 onder a BW. Het grootste verschil tussen de ontzeggingen is de duur van de ontzegging. Als de ouder het gezag heeft over het kind kan de rechter slechts een tijdelijk verbod opleggen. Het recht op omgang van de ouder die niet belast is met het gezag kan voor bepaalde of onbepaalde tijd worden ontzegd. Een nieuwe beslissing over de omgang kan wel steeds bij gewijzigde omstandigheden en anders in ieder geval na verloop van een jaar verzocht worden.²¹

§2.2 Gezag en omgang in internationaal perspectief

2.2.1 De rechtsgeldigheid van verdragen in Nederland

Rechtsregels uit een verdrag kunnen deel uitmaken van de nationale wetgeving zonder dat eerst omzetting in nationaal recht nodig is. Dit wordt een monistisch systeem genoemd.²² In Nederland geldt een gematigd monistisch stelsel. Bepalingen van verdragen kunnen volgens de artikelen 93 en 94 Gw rechtstreeks worden ingeroepen als ze een ieder verbindend zijn.²³ Een ieder verbindende bepaling is een bepaling die verbindende kracht heeft jegens burgers.²⁴ Een verdrag kan ook nationaal gelden door ratificatie. Ratificatie is de officiële bekrachtiging van een internationaal verdrag door een land.

²⁰ HR 22 februari 1985, ECLI:NL:HR:1985:AG4966

²¹ HR 27 februari 2009, ECLI:NL:HR:2009:BG5045

²² Verheugt 2018, p. 6-9.

²³ *Kamerstukken II* 2010/11, 26150, 100

²⁴ *Kamerstukken II* 2005/06, 30610, 3

De rechtstreeks verbindende bepalingen uit het EVRM werken direct door in de Nederlandse rechtsorde.²⁵ Het IVRK is op 6 februari 1995 in Nederland geratificeerd en is op 8 maart 1995 in werking getreden.

2.2.2 Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind

In 1919 werd de Volkenbond opgericht met als doel de vrede te garanderen en een herhaling van een wereldoorlog te voorkomen.²⁶ Enkele jaren na de oprichting van de Volkenbond brachten zij in 1924 het eerste officiële kinderrechten document uit, te weten ‘de Verklaring van Genève inzake de Rechten van het Kind’. De Verklaring van Genève bevat vijf bepalingen welke gaan over: ²⁷

1. de ontwikkeling van het kind;
2. voedsel en medische zorg voor het kind;
3. noodhulp;
4. arbeid en uitbuiting;
5. maatschappelijk bewustzijn.

Na de Tweede Wereldoorlog is de Volkenbond opgeheven en is de Verenigde Naties ontstaan. In 1959 bracht de Algemene Vergadering van de VN de ‘Verklaring van de Rechten van het Kind uit’. Een verklaring is echter niet juridisch bindend en om die reden is het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind opgesteld.²⁸ Op 20 november 1989 werd door de Algemene Vergadering van de VN het verdrag unaniem aangenomen. De Nederlandse regering heeft het verdrag enkele jaren later goedgekeurd.²⁹

2.2.2.1 IVRK en het omgangsrecht

Het IVRK bevat enkele belangrijke artikelen voor het omgangsrecht.³⁰ De artikelen zullen in de volgende alinea’s worden besproken.

Artikel 3 IVRK

Uit art. 3 IVRK volgt dat bij alle maatregelen betreffende kinderen de belangen van het kind de eerste overweging vormen. Bij een conflict van belangen, behoren de belangen van het kind in beginsel de doorslag te geven. Het Kinderrechtencomité heeft in General Comment nr. 14 uitgebreid uitgelegd hoe art. 3 IVRK en het belang van het kind moeten worden geïnterpreteerd en nageleefd. Uitgangspunt is dat er vooral wordt gekeken naar de overige rechten uit het verdrag bij beantwoording van de vraag ‘*Wat is in het belang van het kind?*’ Deze overige rechten geven namelijk goede aanwijzingen over wat in het algemeen in het belang van een kind is. Volgens General Comment nr. 14 zijn voornamelijk de volgende punten van belang:³¹

1. het standpunt van het kind;

²⁵ Fleuren & Gerards 2013, p. 20-21.

²⁶ H. van Meurs & J. van Meurs 1929, p 7-8.

²⁷ Van den Brink 2006, p. 56.

²⁸ *Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind* 2017, p. 6.

²⁹ Ruitenberg 2003, p. 17.

³⁰ Dullaert 2014, p. 10.

³¹ *General Comment No. 14* 2013 p. 52-79.

2. de identiteit van het kind;
3. behouden van familierelaties;
4. zorg, bescherming en veiligheid van het kind;
5. situatie van kwetsbaarheid;
6. het recht van het kind op gezondheid;
7. het recht van het kind op onderwijs.

De verdragsstaten moeten daarnaast het kind van de bescherming en zorg die het nodig heeft verzekeren, waarbij rekening moet worden gehouden met de rechten en plichten van degenen die wettelijk voor het kind verantwoordelijk zijn. In de meeste gevallen zijn de ouders wettelijk verantwoordelijk voor het kind. De verdragsstaten moeten daarom rekening houden met het recht en de plicht op omgang van de ouders. Als er een beroep wordt gedaan op art. 3 IVRK wordt er voornamelijk gesteld dat hier juist geen rekening mee wordt gehouden.³² Het omgangsrecht is echter geen absoluut recht en kan beperkt of opgeschort worden als dit in het belang van het kind is.³³ De beoordeling of omgang in het belang van het kind is, wordt in omgangszaken per situatie bekeken. De uiteindelijke beoordeling is aan de rechter. Het belang van het kind komt tot slot in veel wettelijke omgangsbepalingen voor.³⁴

Artikel 5, 7, 9 en 18 IVRK

In art. 5 IVRK is bepaald dat de verdragsstaten de verantwoordelijkheden, rechten en plichten van ouders moeten eerbiedigen. De overheid ondersteunt hierbij de ouders door onder andere de inrichting van ondersteunende opvoedingsvoorzieningen. Het recht van het kind om door zijn ouders te worden verzorgd staat in art. 7 IVRK. Indien ouders de verplichting om hun kinderen te verzorgen en op te voeden niet naar behoren vervullen, kan de overheid maatregelen nemen om de bescherming van het kind mogelijk te maken.³⁵ Een van die maatregelen is het scheiden van de ouders en het kind. In art. 9 IVRK worden enkele situaties genoemd waarin het noodzakelijk is dat het kind van zijn ouders wordt gescheiden. Een dergelijke beslissing kan noodzakelijk zijn in gevallen waarbij er sprake is van misbruik of verwaarlozing van het kind door de ouders. De verantwoordelijkheden van ouders uit art. 5 IVRK zijn nader uitgewerkt in artikel 18 IVRK. Ook in art. 18 IVRK wordt aangegeven dat de verdragsstaten passende bijstand moeten verlenen aan de ouders bij de uitoefening van hun verantwoordelijkheden die de opvoeding van het kind betreffen.³⁶ Als toevoeging is er in dit artikel vermeld dat beide ouders de gezamenlijke verantwoordelijkheid dragen voor de opvoeding en de ontwikkeling van het kind.

Uit het bovenstaande blijkt dat de ouder in eerste instantie de mogelijkheid wordt geboden om het kind zelf op te voeden en te verzorgen. De overheid kan echter ingrijpen wanneer dit nodig is. In omgangszaken kan de overheid ingrijpen door bijvoorbeeld een ondertoezichtstelling of uithuisplaatsing uit te spreken. Op deze

³² Hof Amsterdam 16 juni 2017, ECLI:NL:GHAMS:2017:2293

³³ Vanhulle, p. 311.

³⁴ HR 25 april 2008, ECLI:NL:HR:2008:BC5901

³⁵ *Kamerstukken II* 1999/00, 27197, 1, p. 4.

³⁶ Bruning *NJCM-Bulletin* 2005, afl. 30, nr. 6, p. 739-740.

manier kan de ontwikkeling van het kind duidelijker in kaart worden gebracht. Als de overheid besluit om in te grijpen mag er echter nog steeds niet voorbij worden gegaan aan de rechten en plichten van de ouders. Nadat een kind uit huis is geplaatst, rust er bijvoorbeeld nog een grote verantwoordelijkheid op de staat en moet het omgangsrecht gewaarborgd blijven.

Artikel 12 IVRK

Aan de mening van het kind wordt veel waarde gehecht. Uit art. 12 IVRK blijkt dat een kind zijn eigen mening moet kunnen vormen en deze mening vrij moet kunnen uiten in alle aangelegenheden die het kind betreffen. Aan de mening van het kind wordt passend belang gehecht in overeenstemming met zijn leeftijd en rijpheid. Het kind dient bijvoorbeeld in de gelegenheid te worden gesteld om gehoord te worden. Als het kind besluit om gehoord te worden, heeft het kind de mogelijkheid om te kiezen hoe hij gehoord wenst te worden. Het kind zou zelf kunnen spreken of een vertegenwoordiger of instelling kan namens het kind spreken.³⁷

Het horen van het kind komt regelmatig voor in het omgangsrecht. In zaken betreffende minderjarigen, dus ook omgangszaken, mag de rechter namelijk niet beslissen zonder de minderjarige van twaalf jaar of ouder te hebben uitgenodigd voor een gesprek. Dit wordt ook wel het kindgesprek of kinderverhoor genoemd. De rechter mag hier slechts van afwijken als hij vindt dat het horen van de minderjarige niet van belang is voor de zaak of niet in het belang van het kind is.³⁸ Het horen van het kind kan bijvoorbeeld niet van belang zijn voor het geschil als er al uitgebreid met het kind is gesproken gedurende het Raadsonderzoek. Daarnaast kunnen de stukken en de behandeling ter zitting duidelijk maken dat het kind erg klem zit tussen zijn ouders. Het is in dat geval niet in het belang van het kind om zich nog verder in de problemen van zijn ouders te verwickelen.³⁹ Indien het kind een verzoek van de rechter heeft ontvangen om op gesprek te komen, is het kind niet verplicht om op te dagen. Mocht het kind niet op gesprek willen komen, maar wil hij toch iets kwijt aan de rechter, dan kan hij een brief toesturen aan de rechtbank.⁴⁰

2.2.3 Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens

Het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden is een Europees verdrag waarin mensen- en burgerrechten voor alle inwoners van de verdragsluitende staten zijn geregeld. Het EVRM is tot stand gekomen binnen het kader van de Raad van Europa. Het EVRM, welke op 4 november 1950 werd ondertekend, had als doel een deel van de rechten en vrijheden als opgenomen in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens een juridisch bindend karakter te geven.⁴¹

Een van de belangrijkste artikelen voor het omgangsrecht uit het EVRM is art. 8. De doelstelling van art. 8 EVRM is in de eerste plaats het beschermen van een individu tegen willekeurige inmenging door de

³⁷ *General Comment No. 12* 2009 p. 15-17.

³⁸ art. 809 lid 1 en 2 Rv

³⁹ Rb Noord-Holland 24 mei 2017, ECLI:NL:RBNHO:2017:3998

⁴⁰ *De Raad voor de Rechtspraak* 2018 p. 5.

⁴¹ Barkhuysen & van Emmerink 2017, p. 5.

overheid in zijn privéleven.⁴² In het tweede lid van art. 8 EVRM staat in welke gevallen de overheid juist wel een inbreuk mag maken. In paragraaf 2.1.3 is al kort een aspect van dit artikel besproken, namelijk family life. Voornamelijk de biologische vader en grootouders beroepen zich op dit artikel als zij omgang wensen met het kind. Als een persoon zich beroept op family life en slechts de familierechtelijke verwantschapsrelatie aankaart, is dit echter niet voldoende. Er dienen bijkomende omstandigheden naar voren te worden gebracht welke family life aantonen.⁴³ Deze bijkomende omstandigheden moeten de conclusie rechtvaardigen dat er tussen de persoon en het kind een nauwe persoonlijke betrekking bestaat dan wel dat er een mogelijkheid bestaat dat deze zich ontwikkelt, maar dat deze band door omstandigheden die aan de verzoeker niet te wijten zijn, niet tot stand is gekomen. Tot slot dient er sprake te zijn van bijkomende feiten of omstandigheden die maken dat het contact met en toegang tot het kind een belangrijk deel betreffen van de identiteit van de verzoeker en daarmee van zijn privéleven.⁴⁴

⁴² EHRM 16 december 1992, ECLI:NL:XX:1992:AD1800

⁴³ Hof 's-Hertogenbosch 5 juli 2018, ECLI:NL:GHSHE:2018:2853

⁴⁴ Hof Arnhem-Leeuwarden 12 juni 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:9841

HOOFDSTUK 3 MAATREGELEN

Uit het onderzoek dat begin dit jaar is uitgebracht door UCERF, ACFL en VU Amsterdam, in opdracht van het WODC Ministerie van Justitie en Veiligheid blijkt dat de volgende civielrechtelijke maatregelen ingezet kunnen worden in omgangszaken⁴⁵:

	Civilrechtelijke middelen
Specifieke familierechtelijke maatregelen	• Mediation/omgangsbemiddeling • Forensische mediation/ouderschapsonderzoek • Omgangsbegeleiding
Algemene familierechtelijke maatregelen uit het Burgerlijk Wetboek	• Bijzondere curator • (Omgangs)ondertoezichtstelling • Gezagswijziging/Gezagsbeëindiging • Wijziging van de hoofdverblijfplaats van het kind • Opschorting, vermindering of ontzegging van de partner-of kinderalimentatie
Algemene dwangmiddelen uit het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering	• Dwangsom • Lijfswang • Afgifte met behulp van de sterke arm

Tabel 1 Overzicht civielrechtelijke maatregelen

Bovenstaande maatregelen komen tevens aan bod in de brief van de Ministerie van Justitie en Veiligheid aan de Voorzitter van de Tweede Kamer, waarin mogelijkheden worden benoemd tot effectuering van de omgang.⁴⁶ De maatregelen zouden moeten helpen in situaties waarbij de omgang wordt tegengewerkt door een van de ouders. In dit hoofdstuk worden kort alle maatregelen besproken die ingezet kunnen worden als er problemen zijn betreffende de omgang. Tevens wordt er ingegaan op wie deze maatregelen kunnen verzoeken.

§3.1 Familierechtelijke middelen

3.1.1 Mediation/omgangsbemiddeling

Mediation is een vorm van bemiddeling in conflicten waarbij een neutrale bemiddelingsdeskundige, de mediator, de onderhandelingen tussen partijen begeleidt. Hierbij houdt de mediator rekening met de belangen van alle partijen. De uitkomst van de mediation kan in een proces-verbaal, beschikking of vonnis worden opgenomen. Het belangrijkste verschil tussen mediation en rechtspraak is dat de mediator in tegenstelling tot de rechter geen beslissingsbevoegdheid heeft over de uitkomst van het conflict.⁴⁷ De rechter heeft de mogelijkheid om de ouders naar een mediator te verwijzen met als doel de ouders in onderling overleg tot afspraken te laten komen, indien het verzoekschrift of de behandeling ter terechtzitting daartoe aanleiding geeft.⁴⁸ De ouders zelf hebben ook de mogelijkheid om een mediator in te schakelen. Deze mogelijkheid geldt ook nog op het moment dat de procedure al bij de rechter loopt.

⁴⁵ Naleving van contact-/omgangsafspraken na scheiding: een rechtsvergelijkend en sociaalwetenschappelijk perspectief 2019, p. 50

⁴⁶ Kamerstukken II 2003/04, 29520, 6

⁴⁷ Van der Veld, *V&O* 2012 nr. 9, p. 141-145.

⁴⁸ Wet van 27 november 2008, *Stb.* 2008, 500

De rechtspraak is al enige tijd bezig met het nemen van verschillende maatregelen om de toepassing van mediation te verbeteren.⁴⁹ In 1999 zijn er twee experimenten gestart door het ministerie van Justitie, waaronder één voor omgangsbemiddeling. Het doel van het experiment was het nagaan of een verwijzing door de rechter naar een bemiddelingsdeskundige een positief effect heeft op de uitkomsten van een procedure en de oplossing van een conflict over de omgang. De onderlinge relatie tussen de ouders was aan het begin van de omgangsbemiddeling slecht en in alle zaken was er sprake van slechte communicatie. Gebleken is dat de bemiddeling een duidelijk positief effect kan hebben bij het oplossen van de omgangsproblemen.⁵⁰

3.1.2 Forensische mediation/ouderschapsonderzoek

Naast de normale vorm van mediation bestaat er ook forensische mediation oftewel het ouderschapsonderzoek. De rechter kan ambtshalve of op verzoek van een van de ouders een forensische deskundige inschakelen. Net als bij de normale vorm van mediation, krijgen de ouders de gelegenheid om onder begeleiding van een deskundige samen tot een oplossing te komen. De forensische deskundige helpt de ouders bij het overleggen, maar verricht tegelijkertijd ook een onderzoek voor de rechtbank. Een forensische deskundige werkt in tegenstelling tot een normale mediator in opdracht van de rechtbank en dus niet van de ouders. De forensische deskundige brengt verslag uit over het bemiddelingstraject en als de ouders overeenstemming hebben bereikt laat de deskundige de rechter weten hoe het verdere verloop van het geschil eruit zal zien. Als de ouders geen overeenstemming hebben bereikt, adviseert de forensisch deskundige de rechtbank over welke beslissingen genomen zouden kunnen worden. Als de rechter besluit om een forensische deskundige bij het geschil te betrekken, is deelname aan de bemiddeling voor de ouders verplicht.⁵¹

De Universiteit Utrecht heeft in opdracht van de Raad voor de Rechtspraak een onderzoek uitgevoerd naar de werkzaamheid van forensische mediation.⁵² Uit het onderzoek blijkt dat forensische mediation voornamelijk wordt ingezet bij zaken over de omgangsregeling en de ouders er zelf niet meer uitkomen door een geëscaleerd conflict tussen hen. In ongeveer de helft van de onderzochte gevallen zijn het de ouders toch gelukt om samen met de hulp van de deskundige afspraken te maken over de omgang.

3.1.3 Omgangsbegeleiding

Sommige ouders hebben extra hulp nodig bij het uitvoeren van de omgang. Er kunnen bijvoorbeeld zorgen zijn van de ene ouder over de veiligheid van het kind bij de andere ouder, zorgen over het gedrag van een ouder of andere problemen.⁵³ In dat geval kan de rechter omgangsbegeleiding in een omgangshuis opleggen.

⁴⁹ *Kamerstukken II* 2003/04, 29528, 1, p. 8-13.

⁵⁰ Chin-A-Fat & Steketee 2001, p. 9.

⁵¹ A.P. Spruijt, M. Mallens, M. Mos, G. Topper, R. van Vugt, & C. van Leuven
EB, Tijdschrift voor Echtscheidingsrecht, 11, 37-40 Onderzoek naar effecten van forensische en vrijwillige scheidingsbemiddeling

⁵² Kluwer, p. 5-9.

⁵³ *Naleving van contact-/omgangsafspraken na scheiding: een rechtsvergelijkend en sociaalwetenschappelijk perspectief* 2019, p. 61

De ouders kunnen ook zelf een verzoek doen tot omgangsbegeleiding. Omgangsbegeleiding is een vorm van kortdurende begeleiding van ouders bij het uitvoeren van de omgang. De omgang kan in een omgangshuis voorzichtig en onder professionele begeleiding worden opgebouwd. Het uiteindelijke doel van de omgangsbegeleiding, is het tot stand brengen van onbegeleide omgang tussen ouder en kind. Tevens wordt er gewerkt aan bemiddeling tussen de ouders.⁵⁴

§3.2 Middelen uit het Burgerlijk Wetboek

3.2.1 Benoeming bijzondere curator

Als de belangen van de minderjarige in strijd komen met de belangen van de wettelijke vertegenwoordiger rond kwesties van opvoeding, verzorging en vermogen, kan in het belang van het kind een bijzondere curator worden benoemd op grond van art. 1:250 BW. De wet stelt geen nadere eisen aan de bijzondere curator. In theorie kan dus iedere natuurlijke persoon een bijzondere curator zijn.⁵⁵ Uit de 'Richtlijn Benoeming Bijzondere Curator' van de rechtbank blijkt echter wel dat de voorkeur gaat naar een persoon met aantoonbare en recente ervaring in het familierecht.⁵⁶ Een bijzondere curator kan op verzoek van het kind, belanghebbenden, de voogdijinstelling of de rechter worden benoemd.

Het inzetten van een bijzondere curator in omgangszaken kan helpen in situaties waarbij een kind en uitwonende ouder geen omgang met elkaar hebben door het gedrag van de verblijfouder. Nu het kind verblijft bij de verblijfouder kan hij zich genooddaakt voelen om mee te gaan met haar of zijn mening over de uitwonende ouder. Een bijzondere curator kan in gesprek gaan met het kind en achterhalen of zijn mening oprecht is. De bijzondere curator kan hier onderzoek naar verrichten en de rechtbank gedurende de procedure nader informeren. Tevens kan de bijzondere curator de rechter adviseren of er wel of geen omgang moet plaatsvinden tussen het kind en de uitwonende ouder.

3.2.2 Ondertoezichtstelling

De rechter kan volgens art. 1:255 BW een minderjarige onder toezicht stellen van een gecertificeerde instelling, indien een minderjarige zodanig opgroeit dat hij in zijn ontwikkeling ernstig wordt bedreigd en de ouders de zorg die nodig is om de bedreiging op te heffen niet of niet voldoende accepteren. Tevens wordt er niet verwacht dat de ouders binnen een voor het kind aanvaardbare termijn de verantwoordelijkheid voor de verzorging en opvoeding kunnen dragen. De rechter kan een minderjarige onder toezicht stellen op verzoek van de RvdK of het openbaar ministerie. Tevens zijn een ouder en degene die niet de ouder is, maar het kind als behorende tot zijn gezin verzorgt en opvoedt, bevoegd tot het doen van het verzoek, indien de RvdK niet tot indiening van het verzoek overgaat. Het doel van de ondertoezichtstelling is het begeleiden van de ouders en het kind bij het oplossen van de opvoedingsproblemen. Uiteindelijk moeten de bedreigingen verdwijnen en als dat het geval is kunnen de ouders de opvoeding weer zonder begeleiding uitvoeren.

⁵⁴ Kormos & Spruijt 2010, p. 172-173.

⁵⁵ *Kamerstukken II* 2006/07, 30145, 6, p. 21-23.

⁵⁶ *Richtlijn Benoeming Bijzondere Curator* p. 1-9.

Een ondertoezichtstelling kan als middel worden gebruikt om de omgang weer op gang te laten komen. Deze ondertoezichtstelling wordt dan een omgangsondertoezichtstelling genoemd. Een kind kan namelijk in haar ontwikkeling worden bedreigt als er geen omgang plaatsvindt met beide ouders. Bovendien kan de situatie waarin de ouders niet met elkaar communiceren en een slechte relatie hebben met elkaar ook als een onveilige opvoed situatie voor het kind worden gezien.

3.2.3 Gezagswijziging of gezagsbeëindiging

Zoals eerder in het onderzoek is besproken, staan kinderen onder gezag. Het niet nakomen van een omgangsregeling of het verstoren van de omgang kan leiden tot een gezagswijziging. Indien de verblijfouder het eenhoofdig gezag heeft, kan de uitwonende ouder in een procedure de rechter verzoeken om eveneens met het gezag te worden belast. Mochten beiden ouders het gezag hebben over het kind, dan kan de ene ouder de rechtbank verzoeken om het gezag van de andere ouder op grond van art. 1:251a BW te beëindigen. De rechter kan alleen bepalen dat het gezag over het kind aan één ouder toekomt wanneer dit in het belang van het kind is. Dit zou in het belang van het kind kunnen zijn wanneer er een onaanvaardbaar risico bestaat dat het kind klem of verloren zou raken tussen de ouders en het niet te verwachten is dat hier binnen afzienbare tijd voldoende verbetering in komt.

3.2.4 Wijziging hoofdverblijfplaats kind

Een kind kan slechts ingeschreven staan op één adres. Als ouders uit elkaar gaan moeten zij dan ook bepalen bij wie het kind zijn hoofdverblijfplaats krijgt. Als de ouders hier onderling niet uitkomen, kunnen zij de rechter verzoeken om hierover een keuze te maken. Uit een uitspraak van de Hoge Raad volgt dat de rechter de hoofdverblijfplaats van het kind kan wijzigen, indien hem dit in het belang van het kind wenselijk voorkomt. Daaruit mag overigens niet worden afgeleid dat het belang van het kind altijd zwaarder weegt dan andere belangen. De rechtbank dient bij haar beslissing alle omstandigheden van het geval in acht te nemen wat er dus ook toe kan leiden dat andere belangen zwaarder wegen dan het belang van het kind.⁵⁷

Als de verblijfouder weigert mee te werken aan de omgang tussen het kind en de uitwonende ouder, kan de rechtbank de keuze maken om de hoofdverblijfplaats van het kind bij de uitwonende ouder te bepalen. Onder andere op 5 juli 2017 heeft de Rechtbank Amsterdam deze keuze gemaakt.⁵⁸ In deze zaak zorgt de moeder er al jaren lang voor dat er geen omgang kan plaatsvinden tussen het kind en de vader. De vader heeft daarom meerdere keren de rechtbank verzocht te bepalen dat de moeder mee moet werken aan de vastgestelde omgangsregeling. De vader is keer op keer in het gelijk gesteld, maar de moeder gaf geen gehoor aan de bevelen van de rechtbank. Uiteindelijk heeft de vader een verzoek tot wijziging van de hoofdverblijfplaats van het kind ingediend. De rechtbank stelt in deze zaak vast dat het conflict tussen de ouders al te lang aan de gang is en het kind wordt bedreigt in zijn ontwikkeling. Een wijziging van de hoofdverblijfplaats kan dit tegen gaan, nu de rechtbank verwacht dat de vader wel zal meewerken aan een omgangsregeling tussen het

⁵⁷ HR 25 april 2008, ECLI:NL:HR:2008:BC5901

⁵⁸ Rb Amsterdam 5 juli 2017, ECLI:NL:RBAMS:2017:4730

kind en de moeder. Bovendien is het kind nog van jonge leeftijd en is het op dit moment gemakkelijker voor hem om te wennen aan een nieuwe omgeving.⁵⁹

3.2.5 Opschorting, vermindering of ontzegging van de partner- of kinderalimentatie

Ouders zijn op grond van art. 1:404 BW verplicht om naar draagkracht te voorzien in de kosten van de verzorging en opvoeding van hun minderjarige kinderen. Op grond van art. 1:157 BW kan de rechter bij de echtscheidingsbeschikking of bij latere uitspraak aan de echtgenoot die niet voldoende inkomsten tot zijn levensonderhoud heeft, op diens verzoek ten laste van de andere echtgenoot een uitkering tot levensonderhoud toekennen. De rechter kan volgens art. 1:399 BW de verplichting tot levensonderhoud matigen op grond van zodanige gedragingen van de tot onderhoud gerechtigde, dat verstrekking van levensonderhoud naar redelijkheid niet of niet ten volle kan worden geleverd. Het frustreren van de omgangsregeling kan onder omstandigheden een reden zijn van de rechtbank om de partner- of kinderalimentatie op te schorten, te verminderen of te ontzeggen. Dit gedrag kan als een wijziging van omstandigheden worden beschouwd op grond waarvan de alimentatie kan worden aangepast.

In een uitspraak van de Rechtbank Den Haag vond de rechter het nodig om de betaling van kinderalimentatie door de vader op te schorten.⁶⁰ Meerdere keren zijn de ouders verwezen naar instanties die hen kunnen helpen bij het uitvoeren van de omgang. De moeder zorgt er echter steeds voor dat het hulpverleningstraject niet start of niet wordt afgerond. Gezien haar houding was de rechtbank van mening dat de moeder geprikkeld moest worden om het volgende traject, “Kinderen uit de knel” te doorlopen. Ondanks dat de kinderen uiteindelijk de dupe zouden worden van deze beslissing, was dit de enige maatregel die nog open stond. Eerdere opgelegde maatregelen zoals een dwangsom of lijfswang hadden niet geholpen.

§3.3 Middelen uit het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering

3.3.1 Dwangsom

De rechter kan volgens art. 611a lid 1 Rv op vordering van een van de partijen de wederpartij veroordelen tot betaling van een geldsom, oftewel dwangsom, voor het geval dat aan de hoofdveroordeling niet wordt voldaan. De rechter kan de dwangsom op één bedrag vaststellen, op een bedrag per tijdseenheid of per overtreding. In omgangszaken wordt een dwangsom vaak opgelegd per overtreding. Als een ouder de afspraken omtrent de omgang niet nakomt, moet de ouder een bepaald bedrag betalen aan de andere ouder. Het opleggen van een dwangsom is net zoals het opschorten, verminderen of ontzeggen van de alimentatie, een middel om de ouder te prikkelen wel mee te werken aan de omgangsregeling.⁶¹

3.3.2 Lijfswang

Lijfswang is de civielrechtelijke variant van een gevangenisstraf. De ouder kan lijfswang verzoeken of de rechter kan het middel zelf opleggen als hij dit nodig acht. In omgangszaken wordt lijfswang toegepast als een ouder niet mee werkt aan de afspraken omtrent de omgang. Nu dit een ingrijpend middel is voor de

⁵⁹ A.M. Slootweg, ‘Onwillige moeder? Kind verhuist naar vader’, *Bvd-advocaten.nl* 18 december 2017.

⁶⁰ Rb Den Haag 22 april 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:4453

⁶¹ Rb Rotterdam 5 december 2017, ECLI:NL:RBROT:2017:9801

ouder, maar ook voor het kind, wordt dit niet zomaar opgelegd. Uit de situatie van de ouders moet blijken dat de verblijfouder stelselmatig de omgang frustreert. Daarnaast moeten andere middelen zoals een dwangsom, zijn geprobeerd. Als blijkt dat andere maatregelen niet werken, kan er over worden gegaan tot het opleggen van een lijfswang. De rechter geeft in de meeste gevallen toestemming om lijfswang toe te passen tijdens de uren waarin de omgang behoorde plaats te vinden⁶²

3.3.3 Sterke arm

In een uiterst geval kan de rechter, op verzoek van de ouder of ambtshalve, bepalen dat een kind met behulp van de politie, de sterke arm, bij de verblijfouder weggehaald mag worden als de omgang met de uitwonende ouder wordt tegengewerkt.⁶³ De rechter kan dit slechts doen als aannemelijk is dat andere middelen onvoldoende uitkomst zullen bieden.⁶⁴ Uit het rapport van de Kinderombudsman blijkt dat er nog wat onduidelijk heerst over het inzetten van de sterke arm. Ouders verwachten een bepaalde actie van de politie, maar zij kunnen de verwachting niet altijd waarmaken. De politie kijkt in elk geval naar het belang van het kind. Bij elke beslissing en actie dient systematisch te worden afgewogen wat de gevolgen daarvan zijn voor de rechten en belangen van een kind.⁶⁵ Het kan voor een kind traumatisch zijn om bij zijn ouder weg te worden gehaald door de politie. Soms wordt er dan ook door de politie de afweging gemaakt om dit niet te doen, terwijl er wel een gerechtelijke beslissing voor is. De Kinderombudsman snapt dat dit frustrerend is voor de uitwonende ouder, maar is wel van mening dat als de rechter heeft besloten dat de politie ingezet mag worden om de omgang af te dwingen, de politie nog steeds zelf een afweging mag maken of politie-inzet noodzakelijk is.⁶⁶

⁶² Rb Limburg 22 augustus 2014, ECLI:NL:RBLIM:2014:7423

⁶³ art. 812 RV jo 1:253a lid 5 BW

⁶⁴ art. 587 Rv

⁶⁵ *Veiligheid voorop! De rol van de politie bij problemen bij de nakoming van een omgangsregeling tussen ouder(s) en kind* 2015 p. 6.

⁶⁶ *Veiligheid voorop! De rol van de politie bij problemen bij de nakoming van een omgangsregeling tussen ouder(s) en kind* 2015 p. 12.

HOOFDSTUK 4 RESULTATEN

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het jurisprudentieonderzoek toegelicht en staan de volgende onderzoeksvragen centraal:

Deelvraag 4: In hoeverre dient de rechter rekening te houden met de mening van het kind in zaken betreffende de omgang nu hij verplicht is om het kind van 12 jaar of ouder uit te nodigen voor een gesprek blijkens jurisprudentieonderzoek?

Deelvraag 5: Welke maatregelen kunnen er op verzoek van de uitwonende ouder in de praktijk worden opgelegd, indien de omgang met het kind wordt tegengewerkt door de verblijfouder en wat zijn hierbij de overwegingen van de rechter blijkens jurisprudentieonderzoek?

In totaal zijn er 48 uitspraken geanalyseerd welke zijn opgenomen in tabellen. De tabellen zijn terug te vinden in de bijlagen. In bijlage I is een lijst opgenomen met alle uitspraken. De uitspraken zijn op datum gerangschikt, beginnend met de meest recente uitspraak. In bijlage II staan de uitspraken die gebruikt zijn voor deelvraag 4 en in bijlage III, IV en V staan de uitspraken die gebruikt zijn voor deelvraag 5.

§4.1 Resultaten mening van het kind

Voor het beantwoorden van deelvraag 4 zijn er 20 uitspraken geanalyseerd. Bij alle 20 onderzochte uitspraken is er sprake van een situatie waarbij de verblijfouder de omgang tussen het kind en de uitwonende ouder frustreert. Bovendien zijn er slechts uitspraken geanalyseerd waarbij het kind duidelijk aangeeft dat hij geen omgang wenst met de uitwonende ouder.

Gedwongen omgang is niet in het belang van het kind

In 12 van de 20 uitspraken heeft de rechter naar de wens van het kind bepaald en dus geen omgangsregeling vastgesteld met de uitwonende ouder.⁶⁷ In al deze 12 uitspraken geeft de rechter ook duidelijk aan dat dit besluit wordt gemaakt nu gedwongen omgang niet in het belang van het kind is. Het hof overweegt bijvoorbeeld in uitspraak 1 dat gedwongen omgang opnieuw voor veel spanningen zal zorgen bij de kinderen. Bovendien zal gedwongen omgang schadelijk zijn in de onderlinge relatie tussen de vader en de kinderen. Ook uit uitspraak 3 blijkt dat als het kind geen omgang wenst, het lastig is om de omgang als nog tot stand te brengen. Hulpverleningsorganisatie AnaCare heeft in deze zaak aangegeven dat het niet haalbaar is om contact of omgang te organiseren, nu het kind duidelijk heeft aangegeven dit niet te willen. AnaCare hoopt dat, indien de vader niet meer procedeert, het kind in de toekomst uit haar zelf de beslissing maakt om het contact op te zoeken. Zolang ze hierin gedwongen wordt, zal haar weerstand alleen maar toenemen en de kloof tussen de vader en haar groter worden.

Leeftijd van het kind

Naast dat gedwongen omgang schadelijk kan zijn voor het kind, stelt de rechter dat in sommige gevallen het vaststellen van een omgangsregeling gewoon niet meer de gepaste maatregel is. In 6 van de 12 uitspraken speelt de leeftijd van het kind, in combinatie met de ernstige bezwaren tegen omgang, een grote rol bij de

⁶⁷ Zie bijlage II: uitspraken 1, 3, 4, 6, 7, 10, 11, 12, 13, 15, 17 en 18.

beoordeling van de rechtbank.⁶⁸ De leeftijd van de kinderen in deze uitspraken lag tussen de 15 en 17 jaar. Een voorbeeld van een situatie waarbij de rechter van mening is dat gedwongen omgang niet meer mogelijk is gezien de leeftijd van het kind, komt duidelijk naar voren in uitspraak 4. In uitspraak 4 wilde de moeder dat de rechtbank een omgangsregeling zou vaststellen tussen haar en haar 17-jarige kind. Het hof heeft in deze zaak als volgt geoordeeld: *“Het hof is van oordeel dat in de onderhavige zaak een zorgregeling tussen de moeder en [minderjarige] niet haalbaar en uitvoerbaar is. [minderjarige], die 17 jaar oud is, heeft van ernstige bezwaren tegen contact met de moeder doen blijken. Het verzoek van de moeder tot het vaststellen van een zorgregeling tussen haar en [minderjarige] dient daarom te worden afgewezen.”*

In uitspraak 11 zijn de kinderen die geen omgang willen met de vader 16 en 13 jaar oud. Ook hier speelt de leeftijd van de kinderen een grote rol. De kinderen zijn duidelijk in hun wensen over de omgang en het hof is van mening dat gelet op hun leeftijd, de uitspraken van de kinderen serieus moet meewegen bij de beoordeling. Het hof acht dat het vaststellen van een zorgregeling tussen de vader en de kinderen in strijd is met hun zwaarwegende belangen.

Tot slot dient opgemerkt te worden dat niet alleen de meningen van kinderen boven de 12 jaar mee worden genomen bij de beoordeling van de rechtbank. Uit 6 van de 20 uitspraken blijkt namelijk dat het kind jonger was dan 12 jaar, maar zijn mening toch duidelijk naar voren is gekomen en een belangrijke rol speelt in de beoordeling van de rechter.⁶⁹ De mening van een kind onder de 12 jaar kan door de bijzondere curator naar voren zijn gebracht, de hulpverlening of de RvdK als zij betrokken zijn bij het geschil. Een voorbeeld is uitspraak 7 waarin de mening van het 9-jarige kind een reden is voor de rechtbank om geen omgangsregeling vast te stellen. De rechter overweegt in uitspraak 7 het volgende: *“Bovendien is [de minderjarige] van jongs af aan consistent in haar afwijzing van (contact met) de vader. Dat dit mogelijk mede een (onbewuste) uiting is van loyaliteit aan haar moeder, is schrijnend, voor de vader erg pijnlijk en voor [de minderjarige's] ontwikkeling niet bevorderlijk. Dit neemt echter niet weg dat de heftige en bij voortduring geuite weerstand van [de minderjarige], die inmiddels negen jaar oud is en zich in een ontwikkelingsfase bevindt waarin zij zelf keuzes maakt, serieus genomen moet worden.*

Duur van het ontbreken van de omgang en duur van de procedures

In 14 van de 20 uitspraken komt duidelijk de omgangssituatie tussen de ouder en het kind naar voren. Wat de rechter in deze zaken voornamelijk aankaart, is de periode waarin de ouder en het kind geen contact met elkaar hebben gehad. Bovendien wordt er gekeken naar hoe lang de ouders al procederen.⁷⁰ Een voorbeeld hiervan is uitspraak 6. In deze uitspraak hebben de ouder en de kinderen het langst geen omgang met elkaar gehad, namelijk 9 jaar lang. Dit was ook een van de grootste redenen om geen omgangsregeling vast te stellen. De vader in deze zaak is meerdere procedures gestart en heeft meerdere maatregelen genomen om de omgang tussen hem en de kinderen op gang te laten komen. De kinderen zijn in de loop van de jaren echter steeds minder bereid om contact met de vader te hebben. De rechter stelt in deze zaak dan ook het volgende:

⁶⁸ Zie bijlage II: uitspraken 4, 9, 11, 13, 15 en 17.

⁶⁹ Zie bijlage II: uitspraken 1, 3, 6, 7, 15 en 18.

⁷⁰ Zie bijlage II: uitspraken 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 12, 13, 14, 16, 17, en 19.

“Gelet op de in de loop der jaren ontstane weerstand bij de kinderen is voorts te verwachten dat gedwongen contact tussen de kinderen en de vader op dit moment een averechts effect zal hebben in die zin dat de weerstand daardoor alleen maar zal toenemen. De kinderen zitten klem en hebben ruimte en rust nodig. (...) Naar het oordeel van het hof is nu het moment gekomen dat een einde komt aan de jarenlange strijd en juridisering van de ex-partnerproblematiek van de ouders, zodat de kinderen in alle rust aan hun ontwikkelingstaken kunnen toekomen.”

In 4 uitspraken heeft de rechtbank de zaak aangehouden in afwachting van een onderzoek van de RvdK, de GI, de bijzondere curator of een forensisch deskundige.⁷¹ In deze gevallen is er nog geen omgangsregeling bepaald. Tot slot heeft de rechtbank in 2 uitspraken, uitspraak 5 en 8 wel een omgangsregeling vastgesteld ook al was het kind hierop tegen.

4.1.1 Tussenconclusie

Uit bovenstaande resultaten kan de tussenconclusie worden getrokken dat de rechter wel degelijk rekening houdt met de mening van het kind in zaken betreffende de omgang. Het belang van het kind wordt vooropgesteld door naar het kind te luisteren als hij zwaarwegende belangen heeft tegen omgang met een van zijn ouders. Dit blijkt onder andere uit de overwegingen van de rechter bij zijn beoordeling. Uiteraard is er sprake van een samenloop van omstandigheden en is niet alleen de mening van het kind van belang, maar dit speelt wel een grote rol bij de beoordeling.

§4.2 Resultaten familierechtelijke maatregelen

Voor het beantwoorden van deelvraag 5, onderdeel familierechtelijke maatregelen, zijn er 7 uitspraken geanalyseerd. De uitspraken zijn opgenomen in bijlage III. Hierbij is het van belang om op te merken dat er slechts uitspraken zijn gebruikt waarin de uitwonende ouder forensische mediation verzoekt. Uit het onderzoek is naar voren gekomen dat mediation en omgangsbegeleiding in de praktijk niet door de uitwonende ouder wordt verzocht, indien er sprake is van een situatie waarbij de verblijfouder het contact met het kind al geruime tijd tegenwerkt. De relatie tussen ouders is in dat geval al zo slecht, dat mediation volgens de ouders geen mogelijkheid meer is. Tevens blijkt uit het onderzoek dat de uitwonende ouder niet vrijwillig voor omgangsbegeleiding kiest als deze ouder zich in de bovenvermelde situatie bevindt. Omgangsbegeleiding wordt eerder verzocht door de verblijfouder in het verweer tegen het verzoek van de uitwonende ouder tot omgang. De rechter kiest er daarnaast vaak voor om omgangsbegeleiding op te leggen als hij van mening is dat de omgang rustig opgebouwd moet worden in het belang van het kind. Een van de uitspraken die niet is opgenomen in de tabel is een uitspraak van het hof in Den Haag. In deze zaak verzoekt de vader een concrete omgangsregeling nu de moeder de onderling gemaakte afspraken over de omgang niet nakomt. Het hof heeft het verzoek van de vader echter afgewezen en de ouders doorverwezen naar een omgangshuis, zodat de vader daar onder begeleiding omgang kan hebben met het kind.⁷² Een soortgelijke

⁷¹ Zie bijlage II: uitspraken 2, 14, 19 en 20.

⁷² Hof Den Haag 11 mei 2011, ECLI:NL:GHSGR:2011:BR0318

situatie speelde zich af in een andere uitspraak van het hof in Den Haag. Ook hier zijn vader en kind doorverwezen naar een omgangshuis na afwijzing van het omgangsverzoek.⁷³

Van de 7 geanalyseerde uitspraken zijn 6 verzoeken tot forensisch mediation afgewezen en 1 verzoek is aangehouden. Uit de uitspraken blijkt allereerst dat forensische mediation slechts mogelijk is als beide ouders bereid zijn hun best te doen om het traject te laten slagen. Als de rechter besluit om een forensische deskundige bij het geschil te betrekken, is deelname aan de bemiddeling voor de ouders in beginsel verplicht. Als echter op voorhand al duidelijk is dat een van de ouders niet zal meewerken, zal de rechter geen forensische deskundige toewijzen. In uitspraak 3 en 4 komt dit duidelijk naar voren. In beide uitspraken overweegt het hof het volgende: *“Het hof overweegt daarnaast dat moeder niet open staat voor forensische mediation. Voor het slagen van een dergelijk traject is de volle medewerking van beide ouders noodzakelijk.”*

Uit uitspraak 6 en 7 blijkt dat ouders het doel van forensisch mediation niet helemaal juist voor ogen hebben. In uitspraak 6 verzoekt de vader forensisch mediation, aangezien hij wil weten wat de kinderen willen betreffende de omgang met hem. In dit verband heeft de RvdK de suggestie gedaan om een bijzondere curator met een psychologische achtergrond te benoemen in plaats van een forensische deskundige. De bijzondere curator kan met het kind in gesprek gaan en de mogelijkheden onderzoeken tot omgang tussen de vader en het kind. Ook in uitspraak 7 is het verzoek van de ouder om een forensische deskundige te benoemen afgewezen en in de plaats daarvan is een bijzonder curator voor de minderjarig benoemd.

Tot slot is gebleken dat het in bepaalde situaties te laat kan zijn voor forensische mediation. In uitspraak 1 overweegt het hof dat de zaak te lang aan de gang is nu de ouders al ruim 3 jaar lang procederen over de omgang. Meerdere vormen van hulpverlening zijn ingezet, maar dit heeft niet mogen baten. De ouders zitten vast in hun eigen zienswijze waardoor forensisch mediation ook niet zou helpen. In uitspraak 4 geldt hetzelfde. In deze zaak zijn de ouders echter ruim 5 jaar aan het procederen over de omgang. In beide uitspraken verzoekt een ouder forensisch mediation en wordt dit verzoek afgewezen nu het hof onder de omstandigheden forensische mediation als een gepasseerd station ziet.

4.2.1 Tussenconclusie

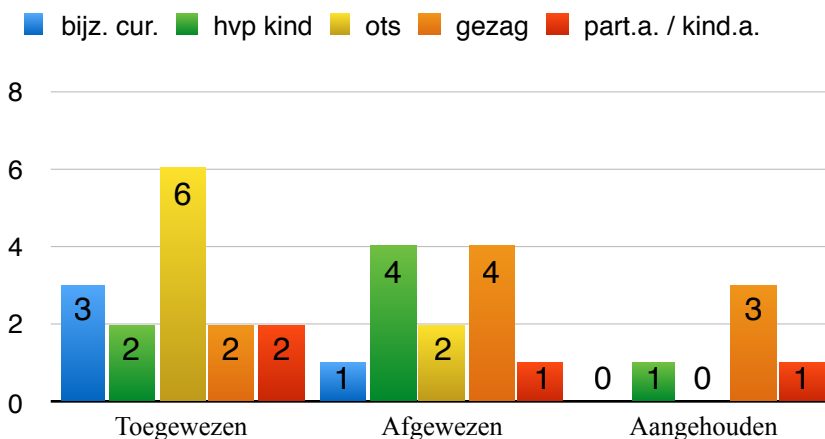
Uit het bovenstaande blijkt dat de algemene familierechtelijke maatregelen niet zo zeer maatregelen zijn die in de praktijk worden ingezet als er een langdurig en heftig conflict is tussen de ouders over de omgang. De familierechtelijke maatregelen kunnen het beste ingezet worden als het conflict nog niet zo lang speelt. De relatie tussen de ouders is op dat moment beschadigd, maar niet zo zeer dat overleg niet meer mogelijk is.

§4.3 Resultaten maatregelen uit het Burgerlijk Wetboek

Voor het beantwoorden van deelvraag 5, onderdeel maatregelen uit het Burgerlijk Wetboek, zijn er 32 uitspraken geanalyseerd welke zijn opgenomen in bijlage IV. Uit het jurisprudentieonderzoek blijkt dat alle maatregelen uit het BW die gebruikt kunnen worden bij omgangsgeschillen, in de praktijk ook daadwerkelijk worden verzocht door de uitwonende ouder. Uit onderstaande tabel blijkt hoeveel verzoeken tot het nemen van een maatregel zijn toegewezen, afgewezen en aangehouden. Een voorbeeld uit de tabel is het

⁷³ Hof Den Haag 21 juli 2010, ECLI:NL:GHSGR:2010:BN5930

hoofdverblijfplaats van het kind (hvp kind). Uit de tabel blijkt dat 2 verzoeken zijn toegewezen, 4 verzoeken zijn afgewezen en 1 verzoek is aangehouden.

Tabel 2 Overzicht beoordeling maatregelen uit het Burgerlijk Wetboek

Uit de 32 uitspraken blijkt dat bij elke maatregel wordt gekeken naar wat voor effect de maatregel heeft op het kind. De rechtspraak sluit aan bij het IVRK en de bedoeling van de wetgever om het belang van het kind voorop te stellen.

Bijzondere curator

Het hof overweegt in uitspraak 4 dat een weigering van een ouder om aan een omgangsregeling tussen de kinderen en de andere ouder mee te werken, aanleiding kan geven tot de benoeming van een bijzondere curator. Die aanleiding is er als sprake is van een strijd tussen de belangen van de kinderen en de verblijfouder. Uit uitspraken 1 tot en met 4 blijkt dat de uitwonende ouders die benoeming van een bijzondere curator verzoeken, dit allemaal doen met een vergelijkbare reden. Zij wensen namelijk dat het kind de mogelijkheid krijgt om zonder enige belemmering zijn mening te geven over eventueel contactherstel met de uitwonende ouder. De bijzondere curator zou tijdens gesprekken met het kind kunnen achterhalen of de mening van het kind echt is of dat het kind negatief wordt beïnvloed door de verblijfouder. Indien de gesprekken met een bijzondere curator als te belastend voor het kind worden gezien, wordt het verzoek echter afgewezen. Dit blijkt bijvoorbeeld uit uitspraak 2.

Wijziging hoofdverblijfplaats van het kind

Uit de uitspraken over het wijzigen van de hoofdverblijfplaats van het kind blijkt dat dit verzoek niet vaak wordt toegewezen. Door de rechter wordt deze maatregel namelijk gezien als een van de meest ingrijpende maatregelen. Dit overweegt het hof ook in uitspraak 8. Het verzoek is in dit geval echter wel toegewezen nu het kind zich in een loyaliteitsconflict bevindt door het gedrag van de moeder. Het is in het belang van het kind dat hij voortaan zijn hoofdverblijfplaats heeft bij de vader nu er wordt verwacht dat hij wel zal meewerken aan een omgangsregeling tussen het kind en de moeder. Het kind zal door de wijziging in de hoofdverblijfplaats opgroeien in een situatie waarbij hij contact heeft met beide ouders, wat in zijn belang is. Uit de vier afgewezen uitspraken blijkt dat de uitwonende ouder niet voldoende heeft gemotiveerd waarom

wijziging van de hoofdverblijfplaats nodig is in het belang van het kind. Tevens zijn niet alle, minder ingrijpende, maatregelen geprobeerd om de omgang te bewerkstelligen.⁷⁴

Ondertoezichtstelling

Het ouderlijk gezag omvat onder andere de verplichting van de ouder om de ontwikkeling van de banden van zijn kind met de andere ouder te bevorderen. Uit uitspraak 14, 17, 18 en 19 blijkt dat het stelselmatig negeren van deze verplichting kan leiden tot een ondertoezichtstelling, omdat het kind door het gedrag van de ouder in zijn ontwikkeling wordt bedreigd. Uit uitspraak 15 blijkt dat een ondertoezichtstelling kan helpen bij het verminderen van die bedreiging nu de GI zicht kan blijven houden op de ontwikkeling van het kind. Tevens gaat de GI in gesprek met de ouders en wordt er bekeken welke stappen in het belang van het kind genomen kunnen worden om te zorgen voor contactherstel tussen het kind en de uitwonende ouder.

Gezagswijziging of gezagsbeëindiging

In 3 uitspraken verzoekt de uitwonende ouder eveneens met het gezag te worden belast nu de verblijfouder het gezag misbruikt en het kind bij de uitwonende ouder weghoudt.⁷⁵ In 1 uitspraak is dit verzoek ook toegewezen.⁷⁶ Het hof overweegt in deze uitspraak het volgende: *“De moeder heeft niet aannemelijk gemaakt dat afwijzing van het verzoek van de vader nodig is, omdat er een onaanvaardbaar risico zou zijn dat [kind] klem of verloren zal raken tussen zijn ouders of omdat afwijzing van het verzoek van de vader anderszins in het belang van [kind] noodzakelijk zou zijn.”*

In de overige uitspraken over het wijzigen van het eenhoofdig gezag naar het gezamenlijk gezag komt eveneens het klemcriterium aan bod. Uit uitspraak 26 blijkt bijvoorbeeld dat als de ouders op geen enkele manier positief met elkaar kunnen communiceren, gezamenlijk gezag niet in het belang van het kind is. Een gezagswijziging zou de strijd tussen de ouders alleen maar aanwakkeren. Het risico is te groot dat het kind klem of verloren zal raken tussen de ouder nu zij niet op een lijn zitten.

Naast dat de uitwonende ouder de rechter kan verzoeken om eveneens met het gezag te worden belast, kan er een verzoek tot beëindiging van het gezag van de verblijfouder worden verzocht.⁷⁷ Het beëindigen van het gezag van de verblijfouder wordt slechts toegewezen als dit kan leiden tot contactherstel tussen het kind en de uitwonende ouder. In uitspraak 24 is het verzoek van de vader tot beëindiging van het gezag afgewezen nu hij geen concreet plan had over het contactherstel. In uitspraak 27 is het verzoek van de vader wel toegewezen. Naast dat de vader het eenhoofdig gezag over het kind wilde hebben, is tevens wijziging van de hoofdverblijfplaats van het kind verzocht. De vader had in deze zaak een duidelijk idee over hoe hij de omgang met het kind wilde herstellen.

Opschorting, vermindering of ontzegging van de partner- of kinderalimentatie

⁷⁴ Zie bijlage IV: uitspraken 5, 6, 7 en 10.

⁷⁵ Zie bijlage IV: uitspraken 21, 23, en 26.

⁷⁶ Zie bijlage IV: uitspraak 23.

⁷⁷ Zie bijlage IV: uitspraken 20, 22, 24, 25, 27 en 18.

In uitzonderlijke gevallen kan de rechtbank beslissen om de alimentatie op te schorten, te verminderen of te ontzeggen als de uitwonende ouder zich niet houdt aan de omgangsregels. Dit blijkt uit uitspraak 30 en 31. In uitspraak 30 heeft de moeder jaren lang de omgang tussen het kind en de vader tegengewerkt. Zij stelt nu echter dat zij zich zal houden aan de beslissing van de rechtbank. Gezien het verleden is het voor de vader moeilijk om de moeder op haar woord te geloven. Hij heeft de rechtbank dan ook verzocht om de kinderalimentatie op te schorten tot dat er 1 jaar lang omgang heeft plaatsgevonden tussen hem en de kinderen. De rechtbank overweegt in deze zaak als volgt: *“Gezien de jarenlange weigerachtige houding van moeder, zoals reeds omschreven in de tussenbeschikking van 1 mei 2015 en die ook recent nog is gebleken doordat Stichting Jeugdbescherming op 19 oktober 2015 een schriftelijke aanwijzing diende te geven om de moeder te bewegen om de inschrijving voor ‘Kinderen uit de Knel’ bij Horizon te realiseren, acht de rechtbank echter nog immer de kans aanwezig dat de moeder haar medewerking niet (volledig) zal verlenen aan dit traject. Daarom ziet de rechtbank ook nu aanleiding om een dwangmiddel te verbinden aan voornoemd traject. Nu door de vader onbetwist is gesteld dat de sterke arm en dwangsommen die reeds zijn opgelegd in deze procedure niet het beoogde effect sorteren (...) acht de rechtbank de opschorting van de kinderalimentatie thans het meest aangewezen dwangmiddel ondanks de eventuele nadelige gevolgen daarvan voor de kinderen.”*

In uitspraak 31 ging het niet om kinderalimentatie, maar om partneralimentatie. De moeder heeft er alles aan gedaan om de kinderen weg te houden bij de vader. Zij is verder weg gaan wonen zonder de toestemming van de vader en heeft de kinderen tegen de vader opgezet. Het hof acht in deze zaak dan ook dat het onaanvaardbaar is dat de moeder partneralimentatie verlangt van vader, terwijl zij zijn omgangsrecht verhindert.

4.3.1 Tussenconclusie

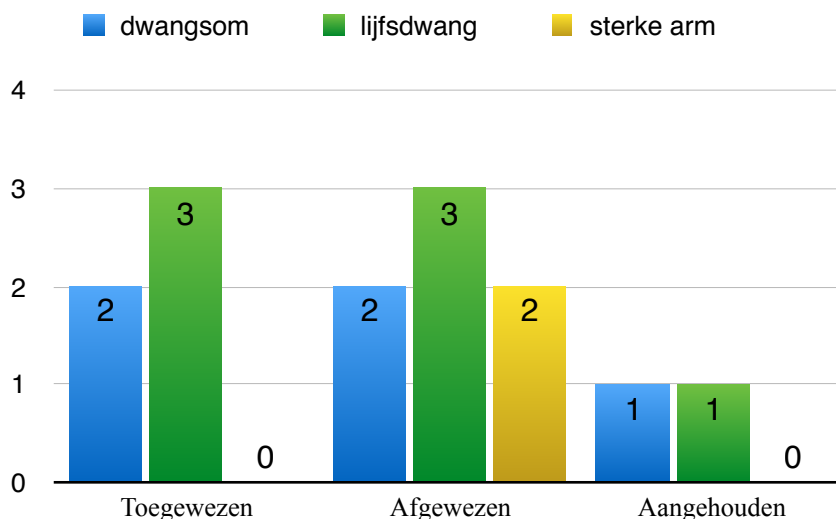
Uit de bovenstaande maatregelen blijkt dat de rechter steeds terugvalt op (een van de) volgende punten:

- het belang van het kind;
- loyaliteitsconflict;
- het klem-criterium.

Het belang van het kind moet bij elke maatregel in acht worden genomen. Het loyaliteitsconflict komt voornamelijk voor bij de maatregelen omtrent de wijziging van het hoofdverblijfplaats van het kind, de ondertoezichtstelling en wijziging van het gezag of de beëindiging van het gezag. Het klemcriterium heeft betrekking op omgangszaken waar eveneens een geschil is over het gezag.

§4.4 Resultaten maatregelen uit het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering

Voor het beantwoorden van deelvraag 5, onderdeel maatregelen uit het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, zijn er 14 uitspraken geanalyseerd welke zijn opgenomen in bijlage V. Uit onderstaande tabel blijkt wederom hoeveel verzoeken zijn toegewezen, afgewezen en aangehouden.

Tabel 3 Overzicht beoordeling maatregelen uit het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering

Uit de uitspraken blijkt dat een verzoek tot het opleggen van een dwangsom, lijfswang en sterke arm vaak samen gaan. Een voorbeeld hiervan is uitspraak 2 waarin de vader nakoming van de omgangsregeling verzoekt, op straffe van het opleggen van lijfswang voor iedere keer dat de moeder de omgang niet toestaat, dan wel op straffe van een dwangsom van €1.000,-. In uitspraak 9 verzocht de vader in eerste instantie slechts de vaststelling van een omgangsregeling tussen hem en het kind. Bij aanvullend verzoekschrift heeft hij de rechtbank verzocht om aan de vast te stellen omgangsregeling een dwangsom, lijfswang en machtiging om aan de beslissing de inroeping van de sterke arm van politie en justitie te verbinden.

Een dwangsom wordt door de rechter gezien als een middel om de verblijfouder te bewegen mee te werken aan de omgangsregeling tussen de uitwonende ouder en het kind. Een dwangsom wordt opgelegd als er al meerdere verzoeken zijn gedaan tot nakoming van de gemaakte afspraken, maar hier meermalen geen gehoor aan is gegeven. Dit volgt onder andere uit uitspraken 1 en 2. In uitspraak 1 verzoekt de vader nakoming van de omgangsregeling op straffe van een dwangsom nu de moeder zich niet houdt aan gerechtelijke uitspraken over de omgang. De rechter besluit om, gelet op de voorgeschiedenis en de houding van de moeder, een dwangsom van €250,- op te leggen voor iedere keer dat zij niet meewerkt aan de omgangsregeling. In uitspraak 2 was er sprake van een soortgelijke situatie. De ouders procedeerden al enige tijd over de omgang, maar dit heeft er niet voor gezorgd dat de vader weer omgang had met het kind. De rechtbank is ook in deze zaak van mening dat er een dwangsom opgelegd dient te worden gezien hetgeen in het verleden is voorgevallen.

Wat daarnaast uit de jurisprudentie naar voren kwam is de mogelijkheid tot het incasseren van de dwangsommen. De uitwonende ouder kan namelijk wel een dwangsom verzoeken, maar als de verblijfouder het geld er niet voor heeft om deze te betalen, blijft het bedrag maar oplopen. Een voorbeeld hiervan is uitspraak 4. De opgelegde dwangsommen waren niet of nauwelijks incasseerbaar nu de moeder geen inkomen had. De openstaande dwangsommen zijn hierdoor opgelopen tot een bedrag van ongeveer € 22.000,-.

Toepassing van lijfswang wordt gezien als een uiterste dwangmiddel dat de uitwonende ouder kan inzetten als de omgang wordt tegengewerkt door de verblijfouder. Lijfswang is namelijk een ingrijpende maatregelen voor de ouder, maar ook voor het kind. Het belang van het kind op omgang met de uitwonende ouder moet prevaleert boven het belang van de verblijfouder bij niet-toepassing van de lijfswang.

Als de rechter besluit lijfswang op te leggen, kan deze ouder de rechtmatigheid van de lijfswang betwisten. Dit blijkt onder andere uit uitspraak nummer 8. In deze zaak kwam moeder de omgang niet na en is vader overgegaan tot tenuitvoerlegging van de lijfswang. De deurwaarder heeft de moeder in gijzeling gesteld, maar zij heeft zich tegen de uitvoering van de lijfswang verzet. Nu moeder dit heeft gedaan moet er nogmaals een afweging worden gemaakt tussen haar belangen, de belangen van de vader en tot slot de belangen van het kind.

Nu lijfswang als een uiterste dwangmiddel wordt gezien, moet eerst een dwangsom zijn verzocht alvorens over kan worden gegaan op lijfswang. In uitspraak nummer 6 verzoekt vader de rechtbank te bepalen om aan de medewerking van de vrouw lijfswang te verbinden. De rechtbank heeft dit verzoek afgewezen nu de vader niet aannemelijk heeft gemaakt dat een dwangsom of een ander middel niet zal baten. De rechtbank concludeert dat er onvoldoende gronden aanwezig zijn om de verzochte tenuitvoerlegging bij lijfswang op te leggen. Uit de uitspraken 7, 9 en 10 komt dit eveneens naar voren. De verzoeken tot lijfswang zijn in deze zaken echter toegewezen nu de uitwonende ouder al had geprobeerd om met dwangsommen de verblijfouder te prikkelen tot nakoming van de omgangsregeling. In de beoordeling komt naar voren dat het hof toepassing van lijfswang gerechtvaardigd acht nu het opleggen van een dwangsom niet heeft geresulteerd in de totstandkoming van contact tussen vader en de kinderen.

Uit de uitspraken die zijn geanalyseerd waarbij hulp van de sterke arm werd verzocht, blijkt dat de rechter dit middel niet in het belang van het kind acht. In uitspraak 13 en 14 komt dit duidelijk naar voren. In uitspraak 13 heeft de moeder herhaaldelijk uitgesproken dat zij de regeling niet zal nakomen nu het kind geen omgang wenst. De vader verzoekt daarom dat de beschikking ten uitvoer kan worden gelegd met de sterke arm. Het hof wijst zijn verzoek echter af gezien het belastende karakter van het verzoek voor het kind.

4.4.1 Tussenconclusie

Bij het verzoeken van de bovenstaande maatregelen moet er rekening worden gehouden met de optie dat de rechter het verzoek kan toewijzen, maar dat dit niet zal leiden tot contactherstel. Een dwangsom kan de verblijfouder namelijk laten oplopen indien er geen middelen zijn om de dwangsommen te betalen. Het inzetten van lijfswang of de sterke arm wordt gezien als een te zwaar middel voor het kind. Nu deze middelen niet in het belang zijn van het kind, kan de tenuitvoerlegging ervan worden tegengehouden.

HOOFDSTUK 5 CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

In de voorgaande hoofdstukken is doormiddel van een wetsanalyse, literatuuronderzoek en jurisprudentieonderzoek antwoord gegeven op de deelvragen van dit onderzoek. In dit hoofdstuk wordt op basis van het juridisch kader en de resultaten uit het jurisprudentieonderzoek een conclusie getrokken. Op basis van deze conclusie worden aanbevelingen gedaan aan het kantoor en wordt er antwoord gegeven op de centrale vraag *“Welke maatregelen kan het kantoor volgens literatuur- en jurisprudentieonderzoek het beste in een gerechtelijke procedure verzoeken, indien er rekening wordt gehouden met het belang van het kind en er sprake is van een uitwonende ouder die recht heeft op omgang met het kind op grond van art. 1:377a BW of art. 1:247 BW, maar de verblijfouder de omgang tegenwerkt.”*

§5.1 Conclusie

Ouders en kinderen hebben het recht op omgang met elkaar. Dit recht wordt onder andere gewaarborgd door art. 8 EVRM, art. 9 IVRK, art. 1:377a lid 1 BW en art. 1:247 lid 1 BW. Uit het literatuuronderzoek blijkt dat in het IVRK een aantal belangrijke artikelen zijn opgenomen welke betrekking hebben op het omgangsrecht. Dit zijn de artikelen 3, 5, 7, 9, 12 en 18 IVRK. Art. 3 IVRK wordt gezien als het centrale artikel en hieruit volgt dat bij alle maatregelen betreffende kinderen de belangen van het kind de eerste overweging moeten vormen. Bij een conflict van belangen, behoren de belangen van het kind in beginsel de doorslag te geven. De beoordeling of omgang in het belang van het kind is, wordt in omgangszaken per situatie bekeken. De uiteindelijke beoordeling is aan de rechter. Naast het belang van het kind wordt er ook veel rekening gehouden met de mening van het kind. In zaken betreffende minderjarigen, dus ook omgangszaken, moet de rechter het kind van 12 jaar of ouder uitnodigen voor een gesprek. Aan de mening van het kind wordt vervolgens passend belang gehecht in overeenstemming met zijn leeftijd en rijpheid.

Indien de ouders uit elkaar gaan, hebben zij de plicht om de omgang tussen het kind en de andere ouder te bevorderen. Deze plicht wordt echter regelmatig niet nagekomen door de verblijfouder, waardoor hier meerdere procedures over worden gevoerd. Het komt veelvuldig voor dat de verblijfouder het kind bij de uitwonende ouder weghoudt, wat kan zorgen voor oudervervreemding. In dat geval spreekt de verblijfouder zo negatief over de uitwonende ouder dat het kind dit gedrag overneemt en geen omgang meer wenst met de uitwonende ouder. Als de verblijfouder het contact tussen het kind en de uitwonende ouder blijft frustreren, kan de uitwonende ouder een aantal maatregelen nemen om het contact te herstellen. Uit literatuur- en jurisprudentieonderzoek is gebleken dat de volgende maatregelen ingezet kunnen worden.

- mediation/omgangsbemiddeling;
- forensische mediation/ouderschapsonderzoek;
- omgangsbegeleiding;
- bijzondere curator;
- (omgangs)ondertoezichtstelling;
- gezagswijziging/gezagsbeëindiging;
- wijziging van de hoofdverblijfplaats van het kind;
- opschorting, vermindering of ontzegging van de partner-of kinderalimentatie;
- dwangsom;
- lijfswang;

- afgifte met behulp van de sterke arm.

Nu het kind en zijn belangen zo'n grote rol speelt in omgangszaken, is het van belang om na te gaan welke maatregelen in het belang van het kind zijn voordat deze worden verzocht bij de rechter.

Familierechtelijke maatregelen

Onder de familierechtelijke maatregelen vallen de maatregelen mediation, forensische mediation en omgangsbegeleiding. Nu mediation en omgangsbegeleiding niet zo zeer worden verzocht door de uitwonende ouder, is er met betrekking tot de familierechtelijke maatregelen voornamelijk gekeken naar forensisch mediation. Forensisch mediation is gericht op de onderlinge relatie tussen de ouders, maar het kind kan eveneens door de deskundige gehoord worden. Dit kan tegen het belang van het kind ingaan als de gesprekken te veel druk leggen op het kind. Daarnaast blijkt uit het onderzoek dat het inzetten van forensisch mediation niet op korte termijn zorgt voor contactherstel tussen de uitwonende ouder en het kind. Het mediation traject kan erg lang duren en de deskundige heeft zijn tijd nodig bij de beoordeling of omgang tussen de uitwonende ouder en het kind in het belang van het kind is.

Maatregelen uit het Burgerlijk Wetboek

Ten opzichte van de familierechtelijke maatregelen, zorgen de maatregelen uit het Burgerlijk Wetboek eerder voor contactherstel tussen de uitwonende ouder en het kind. Dit blijkt onder andere uit de uitspraken betreffende de ondertoezichtstelling, gezagswijziging of gezagsbeëindiging en wijziging van de hoofdverblijfplaats van het kind. Bij een ondertoezichtstelling zorgt de GI ervoor dat er onderzoek wordt verricht naar de mogelijkheden tot contactherstel. Daarnaast blijft het kind in het zicht van de GI en kunnen zij achterhalen wat de echte wensen zijn van het kind omtrent de omgang. Vaak geeft de rechter de GI ook de taak om een opbouwende omgangsregeling tussen ouder en kind te bewerkstelligen indien na het onderzoek is gebleken dat er geen gronden zijn voor ontzegging van de omgang. Tot slot komt de gezagswijziging of gezagsbeëindiging vaak voor in combinatie met wijziging van de hoofdverblijfplaats van het kind. Het wijzigen van de hoofdverblijfplaats zorgt voor een directe contactherstel tussen de uitwonende ouder en het kind.

Maatregelen uit het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering

De maatregelen uit het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering kunnen ingezet worden als de verblijfouder na herhaaldelijk verzoeken van de uitwonende ouder, maar ook van de rechter nog steeds geen gehoor geeft aan de omgangsregeling. De dwangmiddelen die verzocht kunnen worden zouden de verblijfouder moeten prikkelen om toch gehoor te geven aan de omgangsregeling. Uit het onderzoek blijkt echter dat het inzetten van deze dwangmiddelen niet altijd even effectief is. De dwangsommen kunnen onbetaald blijven en de tenuitvoerlegging van de lijfswang en de sterke arm kan tegengehouden worden nu deze maatregelen vaak als te ingrijpend voor het kind worden gezien.

§5.2 Aanbevelingen

Uit het onderzoek is naar voren gekomen dat een rechter in omgangszaken allereerst naar het belang van het kind kijkt en vervolgens naar de belangen van de ouders. Hieruit concluderend kan de volgende aanbeveling

aan het kantoor worden gedaan: voordat er wordt bepaald welke maatregel het beste ingezet kan worden in een gerechtelijke procedure, moet onderzocht worden welke maatregel voor het kind de minste negatieve gevolgen heeft.

Als een uitwonende ouder contact opneemt met het kantoor omdat hij of zij zijn kind niet meer ziet door de verblijffouder, is het van belang om allereerst de ouder juist te informeren. Er zou begonnen kunnen worden met het uitleggen van oudervervreemding en de procedures die voor de ouder gestart zouden kunnen worden. Daarnaast is het handig om na te gaan in hoeverre de ouders nog met elkaar kunnen communiceren en in welke stand hun relatie zich bevindt. Gebleken is dat indien de relatie tussen ouders dusdanig slecht is en zij niet met elkaar kunnen communiceren, de rechter het belang van het kind op rust boven het belang tot omgang met beide ouders zet. Een van de ouders, in de meeste gevallen de uitwonende ouder, kan hierbij het contact met het kind voor een lange periode verliezen. Het is daarom van belang om in ieder geval een poging te doen tot contactherstel tussen de ouders.

Als contactherstel tussen de ouders niet mogelijk is en een gerechtelijke procedure wordt opgestart, wordt er aangeraden om de keuze te maken voor een maatregel uit het Burgerlijk Wetboek. Gebleken is dat na het inzetten van deze maatregelen de grootste kans bestaat op contactherstel tussen de uitwonende ouder en het kind. Indien de financiële situatie van de verblijffouder bekend is en hij of zij voldoende middelen heeft om een dwangsom te betalen, is het raadzaam om een dwangsom te verbinden aan het nakomen van de omgang. Dit zal ervoor zorgen dat de verblijffouder extra wordt geprikkeld tot nakoming van de omgangsregels. Hierbij is het wel van belang om aan te tonen dat de kans bestaat dat de verblijffouder zich niet zal houden aan de omgangsregels als er geen dwangsom wordt opgelegd.

Tot slot is het van belang om de client te informeren over de gevolgen van een omgangsprocedure nu de procedure grote gevolgen kan hebben voor alle betrokkenen. Uit het jurisprudentieonderzoek komt naar voren dat in veel gevallen de verblijffouder, ondanks zijn of haar slechte gedrag, zijn of haar zin krijgt. Het is namelijk zo dat de rechter de keuze kan maken om het omgangsrecht van de uitwonende ouder te ontfemen als de problemen tussen de ouders voor te veel onrust zorgt. Het is van belang dat de ouders hiervan op de hoogte zijn alvorens zij de procedure aangaan.

Literatuurlijst

Boeken

Barkhuysen & Emmerink, van 2017

M.L. van Emmerink & T. Barkhuysen, *Het EVRM en het Nederlandse Bestuursrecht*, Deventer: Wolters Kluwer 2017.

Chin-A-Fat & Steketee 2001

B.E.S. Chin-A-Fat & M.J. Steketee, *Bemiddeling in uitvoering: evaluatie experimenten scheidings- en omgangsbemiddeling*, Utrecht: Verwey-Jonker Instituut 2001.

Defence for Children 2017

Defence for Children, *Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind*, Leiden: Defence for Children 2017.

Kluwer 2013

E.S. Kluwer, *Het ouderschapsonderzoek: een aanpak bij vechtscheidingen*, Den Haag: Sdu Uitgevers 2013.

Kluwer

E.S. Kluwer, *Evaluatie van het ouderschapsonderzoek: een follow-up*, Den Haag: Sdu Uitgevers.

Kormos & Spruijt 2010

H. Kormos & E. Spruijt, *Handboek scheiden en de kinderen. Voor de beroepskracht die met scheidingskinderen te maken heeft*, Houten: Bohn Stafleu van Loghum 2010.

Meurs, van & Meurs, van 1929

H.J. van Meurs & J.H. van Meurs, *De Volkenbond*, Amsterdam: Vooruitgang 1929.

Phillips 2016

C. Phillips, *Familierecht*, Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers 2016.

Verheugt 2018

J.W.P. Verheugt, *Inleiding in het Nederlandse recht*, Amsterdam: De Zuidas 2018.

Jurisprudentie

Europees Hof voor de Rechten van de Mens 16 december 1992, ECLI:NL:XX:1992:AD1800

Gerechtshof Amsterdam 16 juni 2017, ECLI:NL:GHAMS:2017:2293

Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 12 juni 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:9841

Gerechtshof Den Haag 11 mei 2011, ECLI:NL:GHSGR:2011:BR0318

Gerechtshof Den Haag 21 juli 2010, ECLI:NL:GHSGR:2010:BN5930

Gerechtshof 's-Hertogenbosch 5 juli 2018, ECLI:NL:GHSHE:2018:2853

Hoge Raad 17 januari 2014, ECLI:NL:HR:2014:91

Hoge Raad 27 februari 2009, ECLI:NL:HR:2009:BG5045

Hoge Raad 25 april 2008, ECLI:NL:HR:2008:BC5901

Hoge Raad 22 februari 1985, ECLI:NL:HR:1985:AG4966

Rechtbank Amsterdam 5 juli 2017, ECLI:NL:RBAMS:2017:4730

Rechtbank Den Haag 22 april 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:4453

Rechtbank Limburg 22 augustus 2014, ECLI:NL:RBLIM:2014:7423

Rechtbank Noord-Holland 24 mei 2017, ECLI:NL:RBNHO:2017:3998

Rechtbank Rotterdam 5 december 2017, ECLI:NL:RBROT:2017:9801

Rechtbank Zeeland-West-Brabant 17 januari 2019, ECLI:NL:RBZWB:2019:1331

Kamerstukken

Kamerstukken II 2015/16, 34168, 5

Kamerstukken II 2010/11, 26150, 100

Kamerstukken II 2006/07, 30145, 6

Kamerstukken II 2005/06, 30610, 3

Kamerstukken II 2004/05, 30145, 3

Kamerstukken II 2003/04, 29520, 6

Kamerstukken II 2003/04, 29528, 1

Kamerstukken II 1992/93, 23012, 3

Kamerstukken II 1999/00, 27197, 1

Kamerstukken II 1979/80, 16247, 3

Rapporten

Brink, van den 2006

M. van den Brink, *Moeders in de Mainstream: een genderanalyse van het werk van het VN-Kinderrechtencomite*, Oisterwijk: Wolf Legal Publishers 2006.

Dullaert 2014

M. Dullaert, *Vechtende ouders, het kind in de knel. Adviesrapport over het verbeteren van de positie van kinderen in vechtscheidingen*, Amsterdam: SWP 2014.

General Comment 2013

General Comment, *No. 14 UN Doc. CRC/C/GC/14*, United Nations 2013.

General Comment 2009

General Comment, *No. 12 UN Doc. CRC/C/GC/12*, United Nations 2009.

Gerards & Fleuren 2013

J.H. Gerards & J.W.A. Fleuren, *Implementatie van het EVRM en de uitspraken van het EHRM in de nationale rechtspraak. Een rechtsvergelijkend onderzoek*, Nijmegen: Radboud Universiteit Nijmegen 2013.

Kinderombudsman & Nationale ombudsman 2015

M.L.M. Dullaert & R.F.B. van Zutphen, *Veiligheid voorop! De rol van de politie bij problemen bij de nakoming van een omgangsregeling tussen ouder(s) en kind*, 2015.

Rouvoet 2018

A. Rouvoet, *Scheiden... en de kinderen dan? Agenda voor actie*, 2018.

Ruitenbergh 2003

G.C.A.M. Ruitenbergh, *De doorwerking van het VN-Verdrag inzake de Rechten van het Kind in de Nederlandse Rechtspraak*, Amsterdam: Vrije Universiteit 2003.

WODC 2019

Ministerie van Justitie en Veiligheid, *Naleving van contact-/omgangsafspraken na scheiding: een rechtsvergelijkend en sociaalwetenschappelijk perspectief*, Den Haag: WODC 2019.

Tijdschriftartikelen

Bruning, *NJCM-Bulletin* 2005, p. 739-740

M. Bruning, 'Zorg voor kinderen en het IVRK. De verhouding tussen ouders, kinderen en overheid bij jeugdzorg en jeugd- bescherming' *NJCM-Bulletin* 2005, afl. 30, nr. 6, p. 739-740.

Eikelenboom, Harmeling, Kormos, Spruijt & Stokkers, *EB* 2004, p. 103

A.P. Spruijt, B. Eikelenboom, J. Harmeling, R. Stokkers & H. Kormos, 'Het ouderverstotingssyndroom (PAS) in Nederland' *EB* 2004. afl. 11, p. 103.

Graaf, de, *Adv.bl.* 2003, p. 792-794

J.H. de Graaf, 'De modernisering van het ouderlijk gezag', *Adv.bl.* 2003, afl. 18, p. 792-794.

Heida, *EB* 2000, p. 1-6

A. Heida, 'Gezamenlijk ouderlijk gezag na scheiding', *EB*. 2000, afl. 7-8, p. 1-6.

Leuven, van, Mallens, Mos, Spruijt, Topper & Vugt, van, *EB* 2004 p. 37-40.

A.P. Spruijt, M. Mallens, M. Mos, G. Topper, R. van Vugt, & C. van Leuven, 'Onderzoek naar effecten van forensische en vrijwillige scheidingsbemiddeling' *EB* 2004, afl. 11, p. 37-40.

Veld, van der, *V&O* 2012 p. 141-145

P. van der Veld 'Mediation in zakelijke geschillen' *V&O*. 2012 nr. 9, p. 141-145.

Overig

De Raad voor de Rechtspraak

De Raad voor de Rechtspraak 'Kindgesprek', Den Haag 2018.

De Raad voor de Rechtspraak

De Raad voor de Rechtspraak 'Richtlijn Benoeming Bijzondere Curator', Den Haag .

Vanhulle

H. Vanhulle, 'Omgangsrecht. Organisatie en modaliteiten.'

Slootweg 2017

A.M. Slootweg, 'Onwillige moeder? Kind verhuist naar vader', *Bvd-advocaten.nl* 18 december 2017.

Bijlagen

Bijlage I: Uitspraken behorende bij deelvraag 4 en 5

	ECLI nummer	Instantie	Datum uitspraak
1	ECLI:NL:GHSHE:2019:1727	Gerechtshof 's-Hertogenbosch	9 mei 2019
2	ECLI:NL:GHARL:2019:3526	Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden	16 april 2019
3	ECLI:NL:RBROT:2019:3351	Rechtbank Rotterdam	9 april 2019
4	ECLI:NL:GHARL:2019:2858	Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden	28 maart 2019
5	ECLI:NL:RBZWB:2019:2275	Rechtbank Zeeland-West-Brabant	19 februari 2019
6	ECLI:NL:GHARL:2019:1635	Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden	14 februari 2019
7	ECLI:NL:GHDHA:2019:330	Gerechtshof Den Haag	30 januari 2019
8	ECLI:NL:RBNHO:2019:746	Rechtbank Noord-Holland	30 januari 2019
9	ECLI:NL:GHSHE:2019:283	Gerechtshof 's-Hertogenbosch	24 januari 2019
10	ECLI:NL:RBMNE:2019:166	Rechtbank Midden-Nederland	17 januari 2019
11	ECLI:NL:GHAMS:2018:3467	Gerechtshof Amsterdam	11 september 2018
12	ECLI:NL:GHSHE:2018:3119	Gerechtshof Den Haag	12 juli 2018
13	ECLI:NL:GHAMS:2018:2021	Gerechtshof Amsterdam	22 mei 2018
14	ECLI:NL:GHARL:2018:1930	Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden	27 februari 2018
15	ECLI:NL:GHARL:2018:1317	Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden	6 februari 2018
16	ECLI:NL:RBROT:2017:9801	Rechtbank Rotterdam	5 december 2017
17	ECLI:NL:GHARL:2017:10351	Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden	23 november 2017
18	ECLI:NL:GHARL:2017:7895	Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden	7 september 2017
19	ECLI:NL:GHARL:2017:5980	Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden	11 juli 2017
20	ECLI:NL:RBAMS:2017:4730	Rechtbank Amsterdam	5 juli 2017
21	ECLI:NL:RBNHO:2017:5391	Rechtbank Noord-Holland	28 juni 2017
22	ECLI:NL:GHARL:2016:10443	Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden	22 december 2016
23	ECLI:NL:GHARL:2016:6930	Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden	9 augustus 2016
24	ECLI:NL:GHARL:2016:3753	Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden	12 mei 2016
25	ECLI:NL:GHARL:2016:3579	Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden	3 mei 2016
26	ECLI:NL:RBDHA:2016:4453	Rechtbank Den Haag	22 april 2016
27	ECLI:NL:GHARL:2016:1397	Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden	11 februari 2016
28	ECLI:NL:GHDHA:2015:1614	Gerechtshof Den Haag	24 juni 2015
29	ECLI:NL:GHAMS:2014:6056	Gerechtshof Amsterdam	30 september 2014

	ECLI nummer	Instantie	Datum uitspraak
30	ECLI:NL:RBNHO:2014:8244	Rechtbank Noord-Holland	2 juli 2014
31	ECLI:NL:GHAMS:2014:917	Gerechtshof Amsterdam	25 maart 2014
32	ECLI:NL:GHARL:2014:1276	Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden	20 februari 2014
33	ECLI:NL:GHARL:2013:7929	Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden	10 oktober 2013
34	ECLI:NL:GHDHA:2013:CA2440	Gerechtshof Den Haag	8 mei 2013
35	ECLI:NL:RBSHE:2012:BY1959	Rechtbank 's-Hertogenbosch	29 oktober 2012
36	ECLI:NL:RBGRO:2012:BY7880	Rechtbank Groningen	17 oktober 2012
37	ECLI:NL:RBALK:2012:BY1663	Rechtbank Alkmaar	12 september 2012
38	ECLI:NL:RBDOR:2012:BX7907	Rechtbank Dordrecht	22 augustus 2012
39	ECLI:NL:GHSHE:2012:BW8796	Gerechtshof 's-Hertogenbosch	19 juni 2012
40	ECLI:NL:GHSHE:2010:BN2729	Gerechtshof 's-Hertogenbosch	27 juli 2010
41	ECLI:NL:RBASS:2010:BM9993	Rechtbank Assen	29 juni 2010
42	ECLI:NL:GHSHE:2009:BJ5347	Gerechtshof 's-Hertogenbosch	13 augustus 2009
43	ECLI:NL:GHAMS:2009:BJ0948	Gerechtshof Amsterdam	14 april 2009
44	ECLI:NL:RBSHE:2009:BI3469	Rechtbank 's-Hertogenbosch	8 april 2009
45	ECLI:NL:GHSGR:2009:BI1655	Gerechtshof Den Haag	25 februari 2009
46	ECLI:NL:RBMAA:2007:BB2552	Rechtbank Maastricht	29 augustus 2007
47	ECLI:NL:RBMAA:2007:BA715	Rechtbank Maastricht	12 juni 2007
48	ECLI:NL:GHSHE:2006:AZ2575	Gerechtshof Den Haag	25 oktober 2006

Bijlage II: Tabel mening van het kind

	Uitspraak	Omgangssituatie tussen ouder en kind(eren)	Gewenste omgangssituatie ouder	Gewenste omgangssituatie kind(eren)	Leeftijd kind(eren)	Beoordeling van de rechter
1	ECLI:NL:GHARL:2019:3526	De kinderen en de vader hebben nu ongeveer 2 jaar lang geen contact met elkaar gehad.	De vader wenst dat de kinderen voortaan bij hem verblijven en dat er een omgangsregeling met de moeder wordt vastgesteld.	De kinderen vertonen grote weerstand tegen omgang met de vader.	Kind 1: 12 jaar Kind 2: 10 jaar	- sinds 2013 wordt er al geprocedeerd, dit is schadelijk voor de kinderen - gedwongen omgang zal veel spanningen veroorzaken en schadelijk zijn in de onderlinge relatie tussen de vader en de kinderen dan dat het nu iets oplevert. - er wordt <u>geen omgangsregeling</u> bepaald
2	ECLI:NL:RBZWB:2019:2275	De vader had begeleide omgang met de kinderen, maar dit is gestopt. Ongeveer 1 jaar lang heeft de vader geen contact gehad met de kinderen. Kinderen staan onder toezicht van de GI.	De vader wenst dat de begeleide omgang weer wordt opgepakt.	Beide kinderen hebben aangegeven geen omgang te willen met de vader.	Leeftijd van de 2 kinderen is onbekend. Wel zijn de kinderen ouder dan 12 jaar nu ze zijn gehoord.	- de kinderrechter acht de situatie op dit moment te onduidelijk - <u>zaak is aangehouden</u> i.a.v. de bevindingen en het standpunt van de GI over de omgang
3	ECLI:NL:GHSHE:2019:283	Al ruim drie jaar heeft de vader geen tot weinig omgang met de kinderen.	De vader verzoekt de rechtbank om een omgangsregeling vast te stellen.	Kind 1 heeft aangegeven geen omgang te willen met de vader en dat dit ook voor kind 2 geldt.	Kind 1: 12 jaar Kind 2: 9 jaar	- sleutel tot het contactherstel tussen vader en de kinderen ligt bij de moeder, zij werkt echter niet mee - afdwingen van contact zal schade toebrengen aan de ontwikkelen van de kinderen - kinderen verdienen rust, procedure duurt al ruim 3 jaar - er wordt <u>geen omgangsregeling</u> bepaald
4	ECLI:NL:GHSHE:2019:1727	Het kind en de moeder hebben nu ongeveer 2 jaar lang geen contact met elkaar gehad.	De moeder wenst eenmaal per veertien dagen gedurende het weekend omgang met het kind, alsmede de helft van de vakanties en de feestdagen.	Het kind stelt geen behoefte te hebben aan omgang met de moeder.	Kind 1: 17 jaar	- omgangsregeling is niet haalbaar en uitvoerbaar gezien de leeftijd van het kind en de ernstige bezwaren tegen contact - er wordt <u>geen omgangsregeling</u> bepaald

	Uitspraak	Omgangssituatie tussen ouder en kind(eren)	Gewenste omgangssituatie ouder	Gewenste omgangssituatie kind(eren)	Leeftijd kind(eren)	Beoordeling van de rechter
5	ECLI:NL:RBMNE:2019:166	Het kind en de moeder hebben nu in ieder geval al 1 jaar lang geen omgang met elkaar gehad. Het kind staat onder toezicht van de GI.	De moeder wenst dat het kind één weekend in de twee weken van vrijdagmiddag tot maandag naar school bij de haar verblijft, alsmede iedere woensdag na school tot donderdag naar school.	Het kind wil geen omgang met de moeder.	Kind 1: 15 jaar	- vader en zijn familie versterkt de ouderverreemding richting de moeder - vader accepteert geen hulpverlening - kind wordt bedreigt in de ontwikkeling - ots en uhp zodat de GI vorm kan geven aan contact herstel tussen moeder en kind - <u>voorlopige omgangsregeling</u>
6	ECLI:NL:GHARL:2019:1635	De vader en de kinderen hebben al ongeveer 9 jaar geen omgang met elkaar.	De vader verzoekt een opbouwende omgangsregeling onder begeleiding van een deskundige.	De kinderen willen geen omgang met de vader.	Kind 1: 12 jaar Kind 2: 10 jaar	- sinds 2010 wordt er al geprocedeerd - er is al van alles geprobeerd om de omgang tot stand te laten komen maar niets heeft geholpen, de kinderen zitten klem en hebben uit zelfbescherming voor de moeder gekozen - kinderen hebben rust nodig en er wordt daarom <u>geen omgangsregeling</u> bepaald
7	ECLI:NL:GHAMS:2018:2021	De vader heeft al ongeveer 8 jaar lang weinig tot geen omgang met het kind.	De vader wenst omgang met het kind. Als dit rustig opgebouwd moet worden, gaat de vader daarmee akkoord.	Kind is van jongs af aan consistent in haar afwijzing van contact met de vader. Zij wil geen omgang.	Kind 1: 9 jaar	- onbelast omgang tussen kind en vader is niet mogelijk door de disfunctionele relatie tussen ouders en mening kind - kind heeft rust nodig, al jaren lang wordt er geprocedeerd - <u>geen omgang</u> wegens zwaarwegende belangen van het kind
8	ECLI:NL:GHARL:2018:1317	Kind 1 woont bij de moeder en kind 2 woont bij de vader. De kinderen hebben geen contact met niet-verzorgende ouder.	Beide ouders willen dat de hvp van de kinderen bij hun wordt bepaald.	De kinderen voelen zich niet vrij in het contact met de andere ouder en willen dit dan ook liever niet.	Leeftijd van de 2 kinderen is onbekend. Wel is kind 2 ouder dan 12 jaar nu hij is gehoord.	- door de problemen tussen de ouders zien de kinderen elkaar ook niet meer - het is belangrijk dat de omgang met de niet-verzorgende ouder op gang komt zodat de kinderen elkaar weer zien - <u>wel omgang</u> vastgesteld: één keer per vier weken omgang tussen de niet-verzorgende ouder en het kind

	Uitspraak	Omgangssituatie tussen ouder en kind(eren)	Gewenste omgangssituatie ouder	Gewenste omgangssituatie kind(eren)	Leeftijd kind(eren)	Beoordeling van de rechter
9	ECLI:NL:GHAMS:2018:3467	De kinderen hadden hun hvp bij de moeder. De rechtbank heeft de hvp van kind 1 gewijzigd naar de vader. Kind 1 en moeder hebben nog wel omgang met elkaar.	Moeder wenst dat de hvp van kind 1 bij haar blijft. De moeder gunt de vader zijn rol als vader, maar omgekeerd geldt dit niet.	Meermalen heeft kind 1 zijn wens geuit meer bij zijn vader te willen wonen. Hij wil wel nog steeds omgang met de moeder. Kind 2 is nog onvoldoende rijp om te kunnen beslissen.	Kind 1: 14 jaar Kind 2: 9 jaar	- kind 1 wordt voldoende wilsbekwaam geacht om keuzes te maken - er moet rekening worden gehouden met de mening van het kind - <u>omgangsregeling bepaald</u> waarbij het kind 9 nachten bij de vader is en vervolgens 5 nachten bij de moeder
10	ECLI:NL:GHARL:2017:7895	De vader had via de hulpverlening minimaal 1 uur per maand begeleid omgang. De begeleide omgang heeft ongeveer 1 jaar lang niet plaatsgevonden.	De vader wenst dat de moeder zorgt voor contact tussen het kind en hem. Voor nu gaat de vader akkoord met begeleide omgang, maar hij wenst een uitgebreidere regeling.	Het kind wil geen contact met de vader.	Kind 1: 13 jaar	- als gevolg van de heftige strijd tussen de ouders is het kind niet in staat om onbelast contact met de vader te hebben - dwingen tot contact is te belastend - verzoek tot een uitgebreidere regeling <u>afgewezen</u>
11	ECLI:NL:RBNHO:2017:5391	Op dit moment heeft de moeder af en toe omgang met één van haar kinderen. Met het andere kind heeft zij al enige tijd geen omgang.	De moeder wenst een opbouwende omgangsregeling met beide kinderen, beginnend bij een keer in de 14 dagen omgang.	Kind 1 heeft geen omgang met de moeder en wil dit ook niet. Kind 2 wil wel omgang met de moeder, maar voelt zich niet gesteund door vader en kind 1.	Kind 1: 17 jaar Kind 2: Leeftijd onbekend. Wel is het kind ouder dan 12 jaar nu hij is gehoord.	- gezien de leeftijd van kind 1 is gedwongen omgang niet meer mogelijk, er wordt <u>geen omgangsregeling bepaald</u> - tussen kind 2 en de moeder wordt <u>wel een omgangsregeling bepaald</u>
12	ECLI:NL:GHARL:2016:10443	De vader en het kind hebben al ongeveer een jaar lang geen omgang met elkaar.	De vader heeft de rechter verzocht om een concrete omgangsregeling vast te stellen.	Het kind wil geen omgang met de vader.	Onbekend	- een opgelegde omgangsregeling zal een averechts effect hebben op het kind en haar gemoedstoestand nu de ouders niet met elkaar kunnen communiceren - kind heeft ruimte en rust nodig - er wordt <u>geen omgangsregeling vastgesteld</u>

	Uitspraak	Omgangssituatie tussen ouder en kind(eren)	Gewenste omgangssituatie ouder	Gewenste omgangssituatie kind(eren)	Leeftijd kind(eren)	Beoordeling van de rechter
13	ECLI:NL:GHARL:2016:6930	De kinderen hebben al ongeveer 5 jaar lang geen omgang met de vader gehad.	De man verzoekt een omgangsregeling waarbij de kinderen eenmaal per 14 dagen van vrijdag tot zondag bij de man verblijven, alsmede de helft van de vakanties en de feestdagen.	De kinderen hebben uitdrukkelijk en bij herhaling uitgesproken dat zij geen contact met de vader wensen.	Kind 1: 16 jaar Kind 2: 13 jaar	- kinderen zijn consistent in hun wens om geen contact te hebben met de vader - gelet op de leeftijd van de kinderen moet hun mening serieus meewegen bij de beoordeling - er wordt <u>geen omgangsregeling</u> bepaald
14	ECLI:NL:GHAMS:2014:917	De kinderen en de vader hebben al ongeveer 6 jaar lang geen omgang met elkaar.	De vader verzoekt een omgangsregeling waarbij de kinderen eens per 2 weken van vrijdag na school tot zondag 18.00 uur bij hem zijn, alsmede de helft van de vakanties en feestdagen.	De kinderen hebben bezwaar tegen contact met de vader.	Kind 1: 13 jaar Kind 2: 10 jaar	- moeder werkt de vader erg tegen, zij stuurt bijv cadeautjes terug naar de man - <u>zaak is aangehouden</u> i.a.v. de bevindingen van de bijzondere curator over contact tussen de vader en de kinderen
15	ECLI:NL:GHAMS:2014:6056	De moeder en de kinderen hebben ongeveer een jaar lang geen omgang met elkaar gehad. De regeling waarbij zij 2 uur per week omgang met elkaar hadden in het omgangshuis werd niet nagekomen.	De moeder wil een duidelijke opbouwende omgangsregeling.	De kinderen geven alle drie aan dat zij geen contact met de moeder wensen en bovendien rust en duidelijkheid verlangen.	Kind 1: 15 jaar Kind 2: 11 jaar Kind 3: 11 jaar	- gezien de leeftijd van kind 1 wordt er naar haar wens geluisterd, zij mag zelf bepalen wanneer ze er klaar voor is om in contact te komen met moeder - de andere 2 kinderen uiten op dit moment te veel weerstaand tegen hun moeder, contactherstel is niet in hun belang - er wordt <u>geen omgangsregeling</u> vastgesteld
16	ECLI:NL:GHARL:2013:7929	De vader heeft ongeveer 1,5 jaar geen omgang gehad met de kinderen.	De vader wenst een opbouwende omgangsregeling, beginnend bij een keer in de 14 dagen omgang.	Kind 1 wil geen omgang met de vader. Kind 2 wil wel omgang met de vader, maar alleen als kind 1 meegaat.	Kind 1: 11 Kind 2: 10 jaar	- wijze waarop partijen met elkaar om gaan lijkt ten koste te gaan van het welzijn van de kinderen - ouderschaps-onderzoek nodig om uit te zoeken wat het beste is voor de kinderen - <u>voorlopige omgangsregeling</u> i.a.v. het onderzoek waarbij de vader en de kinderen een zondagmiddag in de maand van 14.00 uur tot 17.00 uur omgang met elkaar hebben.

	Uitspraak	Omgangssituatie tussen ouder en kind(eren)	Gewenste omgangssituatie ouder	Gewenste omgangssituatie kind(eren)	Leeftijd kind(eren)	Beoordeling van de rechter
17	ECLI:NL:GHDHA:2013:CA2440	De kinderen en de vader hebben al 4 jaar lang geen omgang met elkaar.	De vader verzoekt een opbouwende omgangsregeling. Eerst omgang in het omgangshuis en vervolgens om het weekend van vrijdag tot zondagavond.	De oudste 2 kinderen hebben aangegeven dat zij geen omgang willen met de vader. Van het jongste kind kan niet worden verwacht dat zij alleen het contact met de vader aangaat.	Kind 1: 16 jaar Kind 2: 14 jaar Kind 3: 12 jaar	- het is noodzakelijk dat er naar de minderjarigen wordt geluisterd en dat zij rust en psychologische hulp krijgen - vader gaat niet akkoord met een ouderschapsonderzoek - er wordt <u>geen omgangsregeling</u> vastgesteld
18	ECLI:NL:RBALK:2012:BY1663	De vader en het kind hebben een keer per week een uur begeleid omgang met elkaar.	De vader wenst meer omgang met het kind.	Het kind verzet zich tegen omgang met de vader.	Kind 1: 10 jaar	- moeder belast het kind met negatieve informatie over de vader - kind wordt beïnvloed door de moeder - omgang is op dit moment in strijd met de zwaarwegende belangen van het kind - er wordt <u>geen</u> andere regeling vastgesteld
19	ECLI:NL:RBDOR:2012:BX7907	De vader en het kind hadden omgang met elkaar, maar op de een van de andere dag wilde het kind dit niet meer. De vader en het kind hebben al ongeveer 2 jaar geen omgang met elkaar.	De man wenst dat het kind bij hem komt wonen en dat er een omgangsregeling met de moeder wordt bepaald.	Het kind wil geen omgang meer met de vader.	Kind 1: 15 jaar	- de moeder heeft op alle mogelijke manieren het contact tussen de man en het kind belemmerd - gelet op de leeftijd van de minderjarige en de hevigheid waarmee zij haar vader thans afwijst acht de rechtbank zich onvoldoende voorgelicht om een beslissing op de verzoeken van de man te kunnen geven. - zaak is <u>aangehouden</u> i.a.v. onderzoek RvdK
20	ECLI:NL:GHSGR:2009:BI1655	Op dit moment hebben de kinderen omgang met de vader in een omgangshuis. De omgang wordt uitgebreid naar een weekend regeling.	De vader wenst dat de omgangsregeling wordt uitgebreid en dat de kinderen ook de helft van de vakanties en feestdagen bij hem verblijven.	De kinderen hebben keer op keer te kennen gegeven bang te zijn voor de vader en geen contact met hem te willen.	Onbekend	- zaak is <u>aangehouden</u> in afwachting van het ouderschapsonderzoek

Bijlage III: Tabel familierechtelijke maatregelen

	Samenvatting uitspraak	Welke maatregel verzoekt de ouder?	Wordt dit verzoek toe- of afgewezen? Wat zijn de overwegingen van de rechter bij zijn beoordeling?
	Familierechtelijke maatregelen		
	x	Mediation/omgangsbemiddeling	
1	<u>ECLI:NL:GHARL:2019:3526</u> De ouders kunnen al enige tijd niet goed met elkaar communiceren. De psychologen die twee jaar lang intensief betrokken zijn geweest bij het gezin, hebben geconstateerd dat de kinderen door de opstelling en het gedrag van de ouders volledig klem zitten. De kinderen willen vader niet zien. In de bodemprocedure is daarom het gezag van vader beëindigd en bepaald dat het ouderlijk gezag voortaan alleen aan moeder toekomt.	<u>Forensische mediaton/ ouderschapsonderzoek</u> Vader is in hoger beroep gegaan tegen de beschikking. Hij verzoekt onder andere forensische mediation, zodat een deskundige kan onderzoeken wat goed is voor de kinderen.	Afgewezen Het hof ziet geen aanleiding om in dit stadium forensische mediation in te zetten. Er is al veel hulpverlening ingezet en er is gebleken dat partijen dusdanig vast zitten in hun eigen zienswijze en stellingen dat zij geen zicht meer hebben op hun eigen aandeel in de strijd. Het hof ziet onder deze omstandigheden (forensische) mediation als een gepasseerd station. Daarbij komt dat een dergelijk onderzoek opnieuw tot onrust voor de kinderen zal leiden, hetgeen niet in hun belang is. Het hof wijst het verzoek van de vader af.
2	<u>ECLI:NL:GHAMS:2018:2021</u> Vader heeft al ongeveer 8 jaar lang weinig tot geen omgang met het kind. Het kind geeft al jaren lang aan dat zij geen omgang wenst met de vader. Zij wenst rust.	<u>Forensische mediaton/ ouderschapsonderzoek</u> De vader verzoekt contactherstel met het kind, al dan niet onder begeleiding of voorafgegaan door forensische mediation.	Afgewezen Het hof overweegt dat er tweemaal mediation is ingezet, tweemaal een bijzondere curator is benoemd, er is onderzoek gedaan door de RvdK, er zijn voorlopige omgangsregelingen opgelegd en er is begeleide omgang opgelegd. Dit heeft allemaal niet tot het gewenste resultaat geleid. Hof is van oordeel dat de rechtbank het verzoek van vader terecht heeft afgewezen. Het is in strijd met de zwaarwegende belang van het kind om een nieuw traject aan te gaan.
3	<u>ECLI:NL:GHARL:2018:1930</u> De kinderen willen geen omgang met hun moeder (2). Moeder geeft aan dat zij openstaat voor contact tussen de andere moeder en de kinderen, maar haar houding laat iets anders zien. Het laatste contact tussen de kinderen en moeder 2 was ongeveer 5 jaar geleden.	<u>Forensische mediaton/ ouderschapsonderzoek</u> Moeder 2 verzoekt forensische mediation nu dit een bijdrage kan leveren aan het contactherstel tussen haar en de kinderen.	Afgewezen Na verschillende vormen van hulpverlening met als doel contactherstel, is er bij de minderjarigen nog steeds geen ruimte is voor contact met moeder 2. Moeder heeft er geen vertrouwen in dat hulpverlening tot een andere uitkomst zal leiden. Gelet daarop ziet het hof geen mogelijkheid om partijen te verwijzen naar een forensisch mediator. Voor het slagen van een dergelijk traject is de volle medewerking van beide ouders noodzakelijk.

	Samenvatting uitspraak	Welke maatregel verzoekt de ouder?	Wordt dit verzoek toe- of afgewezen? Wat zijn de overwegingen van de rechter bij zijn beoordeling?
4	<u>ECLI:NL:GHARL:2017:10351</u> Vader heeft al bijna 5 jaar geen omgang met het kind. Vader doet er echter alles aan om de omgang op gang te laten komen. Het kind heeft een brief aan het hof geschreven waarin hij aangeeft dat hij klaar is met de situatie en dat hij met rust gelaten wil worden. Hij wil geen omgang met vader.	<u>Forensische mediaton/ ouderschapsonderzoek</u> Vader verzoekt forensische mediation om de communicatie tussen hem en moeder te verbeteren. Vader is van mening dat er verbetering van de situatie is te verwachten.	Afgewezen Gelet op wat in het verleden al is geprobeerd om de communicatie te verbeteren en de omgang op gang te laten komen, is forensische mediation een gepasseerd station en niet in het belang van het kind. Het hof overweegt daarnaast dat moeder niet open staat voor forensische mediation. Voor het slagen van een dergelijk traject is de volle medewerking van beide ouders noodzakelijk.
5	<u>ECLI:NL:RBDHA:2016:4453</u> Al geruime tijd heeft er geen omgang plaatsgevonden tussen de kinderen en de vader. De moeder houdt zich niet aan de gemaakte omgangsafspraken.	<u>Forensische mediaton/ ouderschapsonderzoek</u> Vader verzoekt de rechtbank te bepalen dat partijen zich tot een forensisch mediator moeten wenden.	Aangehouden Gebleken is dat de deelname aan het programma 'Kinderen uit de knel' niet is doorgegaan. Dit komt niet door de ouders, maar door de hulpverlening. Om die reden zijn de ouders naar een andere organisatie doorverwezen. De zaak wordt aangehouden i.a.v. de resultaten van het traject.
6	<u>ECLI:NL:GHDHA:2015:1614</u> Vader en het kind hebben al ruim 10 jaar geen omgang met elkaar. Het kind heeft de vader nooit leren kennen en heeft hier ook geen behoefte aan. Er zijn al verschillende middelen ingezet om de omgang op gang te laten komen, zoals een ots. Dit heeft echter niet geholpen. Moeder respecteert de mening van het kind en wil haar niet tot contact met vader dwingen, omdat zij van mening is dat dit alleen maar averechts werkt	<u>Forensische mediaton/ ouderschapsonderzoek</u> Vader verzoekt het hof te bepalen dat er een forensisch mediator wordt aangesteld en dat partijen worden verplicht hun medewerking te verlenen.	Afgewezen Het kind heeft een zeer negatief vaderbeeld en heeft geen verlangen en nieuwsgierigheid naar haar vader. De RvdK kan zich vinden in forensische mediation, maar meent dat de focus meer op de minderjarige dient te liggen. In dit verband heeft de RvdK de suggestie gedaan om een bijzondere curator te benoemen, die met de minderjarige in gesprek kan gaan en de mogelijkheden kan onderzoeken tot omgang tussen de vader en de minderjarige. Het hof is meegegaan met het advies van de RvdK.
7	<u>ECLI:NL:RBNHO:2014:8244</u> De kinderen hebben tot 2013 bij moeder gewoond. Sinds dat de kinderen bij vader wonen ziet moeder hen niet meer. Het contact tussen ouders is zeer ernstig verstoord. In het verleden zijn verschillende pogingen gedaan partijen door middel van mediation tot elkaar te laten komen. Dit is steeds mislukt. Ook overige hulpverlening, zoals door Bureau Jeugdzorg, is steeds op niets uitgelopen.	<u>Forensische mediaton/ ouderschapsonderzoek</u> Moeder heeft een verzoek gedaan tot forensisch mediation.	Afgewezen Het contact tussen ouders is nog steeds ernstig verstoord. De ouders willen dat de kinderen in de gelegenheid gesteld worden zich zonder enige belemmering uit te spreken over (herstel van) het contact met hun moeder. De rechtbank gaat voorbij aan het voorstel tot het gelasten van een ouderschapsonderzoek, nu naar haar oordeel, het benoemen van een bijzonder curator als neutrale belangenbehartiger van de kinderen, op dit moment de voorkeur verdient.

	Samenvatting uitspraak	Welke maatregel verzoekt de ouder?	Wordt dit verzoek toe- of afgewezen? Wat zijn de overwegingen van de rechter bij zijn beoordeling?
	x	Omgangsbegeleiding	

Bijlage IV: Tabel maatregelen uit het BW

	Samenvatting uitspraak	Welke maatregel verzoekt de ouder?	Wordt dit verzoek toe- of afgewezen? Wat zijn de overwegingen van de rechter bij zijn beoordeling?
	Maatregelen uit het Burgerlijk Wetboek		
1	<u>ECLI:NL:GHARL:2017:5980</u> De kinderen en vader hebben al enige tijd geen omgang met elkaar. De moeder stelt dat de kinderen dit niet willen en zij hen niet kan dwingen.	<u>Bijzondere curator</u> Vader verzoekt in hoger beroep een bijzondere curator voor de kinderen te benoemen. De vader voert ter onderbouwing van dit verzoek aan dat hij bereid is om de kinderen te volgen in hun wens om geen contact met hem te hebben, maar dat het in het belang van de kinderen is om deze boodschap onder deskundige begeleiding aan hen te communiceren. Bovendien wil vader dat de kinderen weten dat hij altijd zal openstaan voor contact.	Toegewezen De RvdK heeft het hof geadviseerd om het verzoek van vader toe te wijzen. Het is van belang dat de kinderen weten dat vader wel omgang met hen wenst, maar hun nu rust gunt. Overeenkomstig het advies van de raad, dat het hof overneemt en tot zijn oordeel maakt, zal het hof een bijzondere curator voor de kinderen benoemen.
2	<u>ECLI:NL:GHARL:2016:3753</u> Moeder komt al enige tijd de omgangsregeling niet na. Vader is een procedure gestart. De RvdK heeft in deze zaak geadviseerd om geen omgangsregeling vast te stellen gezien de mening van de kinderen hierover. De rechtbank heeft de man het recht op omgang ontszegd.	<u>Bijzondere curator</u> De vader verzoekt het hof een bijzondere curator voor de kinderen te benoemen.	Afgewezen Er is sprake van een hevige strijd tussen de ouders. De kinderen zijn duidelijk in hun wens om geen omgang te hebben met vader. Zij waren tijdens het kinderverhoor zichtbaar van slag en willen eigenlijk alleen maar met rust gelaten worden. Bij de huidige stand van zaken ziet het hof geen aanleiding om een bijzondere curator te benoemen voor de kinderen. Benoeming van een bijzondere curator zal zeer belastend zijn voor de kinderen, mede omdat zij aan de vooravond staan van een belangrijke schoolperiode. Kind 1 heeft een examenjaar gymnasium voor de boeg en kind 2 gaat naar de brugklas van het gymnasium. Het verzoek wordt afgewezen.
3	<u>ECLI:NL:RBNHO:2014:8244</u> De kinderen hebben tot 2013 bij moeder gewoond. Sinds dat de kinderen bij vader wonen ziet moeder hen niet meer. Het contact tussen ouders is zeer ernstig verstoord. In het verleden zijn verschillende pogingen gedaan partijen door middel van mediation tot elkaar te laten komen. Dit is steeds mislukt. Ook overige hulpverlening, zoals door Bureau Jeugdzorg, is steeds op niets uitgelopen.	<u>Bijzondere curator</u> Moeder heeft een verzoek gedaan tot het benoemen van een bijzondere curator voor de kinderen. Dit verzoek heeft zij voor de zitting met vader besproken.	Toegewezen De vader heeft ter zitting aangegeven akkoord te gaan met een bijzondere curator. Beide ouders willen dat de kinderen in de gelegenheid gesteld worden zich zonder enige belemmering uit te spreken over (herstel van) het contact met hun moeder.

	Samenvatting uitspraak	Welke maatregel verzoekt de ouder?	Wordt dit verzoek toe- of afgewezen? Wat zijn de overwegingen van de rechter bij zijn beoordeling?
4	<u>ECLI:NL:GHAMS:2014:917</u> De vader heeft altijd een goede band met de kinderen gehad en de omgang is goed verlopen tot het moment dat de moeder deze eenzijdig stopte. Volgens de vader wil de moeder de kinderen bij hem weghouden en werkt zij daarom niet mee aan het contactherstel met hem. De gerechtelijke procedures lopen al enige tijd en dit is niet in het belang van de kinderen. De kinderen willen ook niets meer met de vader te maken hebben. De vader heeft al 6 jaar geen omgang met de kinderen en de moeder speelt hier een grote rol in.	<u>Bijzondere curator</u> De vader verzoekt het hof een bijzondere curator voor de kinderen te benoemen.	Toegewezen De RvdK heeft geadviseerd het verzoek van de vader toe te wijzen en een bijzondere curator te benoemen. De moeder heeft geen ruimte om de vader een plek in het leven van de kinderen te geven. Het is van belang dat er een vorm van contact tussen de vader en de kinderen blijft bestaan. Een weigering van een ouder om aan een omgangsregeling tussen de kinderen en de andere ouder mee te werken kan aanleiding geven tot de benoeming van een bijzondere curator. Die aanleiding is er als sprake is van een strijd tussen de belangen van de kinderen en de met het gezag belaste ouder. In dit geschil is dit het geval en om die reden wordt er een bijzondere curator benoemd.
5	<u>ECLI:NL:GHARL:2019:3526</u> In de bodemprocedure is het gezag van de vader beëindigd. De ouders hebben de afgelopen 7 jaar verschillende gerechtelijke procedures gevoerd en het gezamenlijke gezag kon niet meer in stand blijven nu er te veel conflicten waren. De aanhoudende strijd tussen de moeder en de vader heeft zijn weerslag gehad op de kinderen, die beiden ernstige loyaliteitsproblemen hebben ontwikkeld. De kinderen hebben geen vertrouwen meer in de vader en wensen op dit moment geen contact.	<u>Wijziging hoofdverblijfplaats kind</u> De vader verzoekt het hof te bepalen dat de kinderen voortaan de hvp bij hem hebben. Tevens heeft hij verzocht om de eerdere uitspraak aan te passen en hem alleen met het gezag te belasten.	Afgewezen Het verzoek van de vader ten aanzien van het gezag is afgewezen. Gelet op deze beslissing komt het hof niet meer toe aan het verzoek van de vader inzake de hvp van de kinderen.
6	<u>ECLI:NL:RBNHO:2017:5391</u> De kinderen houden emotioneel afstand van hun moeder om zo min mogelijk last te hebben van de relatieproblemen waar hun ouders hen mee belasten. Kind 1 heeft nog wel contact met haar moeder, maar nu zij het gevoel heeft dat haar vader hier niet mee akkoord is, bevindt ze zich in een loyaliteitsconflict. Alle drie de kinderen hebben de kant van vader gekozen. De RvdK is van mening dat het bij deze kinderen gaat om een proces van ouderverstoting.	<u>Wijziging hoofdverblijfplaats kind</u> De moeder verzoekt de rechtbank te bepalen dat kind 1 voortaan de hvp bij haar zal hebben. De vader werkt niet mee aan het contact tussen de moeder en de kinderen. Naast kind 1 wensen de andere kinderen geen contact met haar te hebben.	Afgewezen De RvdK is van mening dat een wijziging van de hvp van kind 1 naar de moeder niet in zijn belang is. Dit zou betekenen dat hij verder wordt gescheiden van zijn broer en zus, wat hem mogelijk nog verder in een loyaliteitsconflict brengt. Kind 1 zal zich niet staande kunnen houden, omdat zijn vader, broer en zus het er niet mee eens zijn dat hij omgang heeft met moeder. De rechter is het eens met het bovenstaande. Het verzoek van moeder wordt dan ook afgewezen.

	Samenvatting uitspraak	Welke maatregel verzoekt de ouder?	Wordt dit verzoek toe- of afgewezen? Wat zijn de overwegingen van de rechter bij zijn beoordeling?
7	<u>ECLI:NL:RBROT:2017:9801</u> De moeder frustreert al enige tijd de omgang tussen vader en de kinderen. De ouders voeren al jaren lang strijd over de invulling en nakoming van de omgangsregeling. De communicatie tussen partijen is slecht en de ingezette hulpverlening is er niet in geslaagd partijen nader tot elkaar te brengen.	<u>Wijziging hoofdverblijfplaats kind</u> De vader heeft onder andere wijziging van de hvp van de kinderen verzocht nu de moeder het contact tussen hen tegenwerkt.	Afgewezen Het verzoek van de vader ten aanzien van het gezag is afgewezen. Gelet op deze beslissing komt het hof niet meer toe aan het verzoek van de vader inzake de hvp van de kinderen.
8	<u>ECLI:NL:RBAMS:2017:4730</u> Moeder werkt niet mee aan het contact tussen vader en het kind. De kort geding rechter heeft eerder bepaald dat moeder moet meewerken aan een zorgregeling, maar zij gaf geen gehoor. Moeder heeft voor € 10.000 aan dwangsommen verbeurd. Vader heeft getracht de dwangsommen ook daadwerkelijk te incasseren, maar dit is wegens het beperkte inkomen van moeder niet mogelijk gebleken.	<u>Wijziging hoofdverblijfplaats kind</u> Vader verzoekt wijziging van de hvp van het kind.	Toegewezen De RvdK adviseert de hvp van het kind te wijzigen naar de vader. Het is belangrijk voor het kind dat hij vrij komt van het loyaliteitsconflict waar hij nu al lange tijd in vast zit. Om daar toe te kunnen komen, is het voor het kind nodig dat hij zowel met zijn vader als zijn moeder een voldoende band kan opbouwen. De afgelopen jaren hebben laten zien dat moeder niet zal meewerken aan contact tussen vader en het kind. Gelet op het voorgaande is de rechtbank van oordeel dat wijziging van de hvp van het kind naar de vader het meest tegemoet komt aan zijn belangen.
9	<u>ECLI:NL:RBDOR:2012:BX7907</u> De RvdK heeft onderzoek gedaan naar omgang tussen de vader en het kind. Uit dit onderzoek zijn geen gronden naar voren gekomen voor ontzegging van contact. De omgang is enige tijd goed verlopen, maar moeder komt wederom haar verplichtingen niet na en frustreert de omgang tussen vader en kind.	<u>Wijziging hoofdverblijfplaats kind</u> De vader heeft onder andere wijziging van de hvp van het kind verzocht nu de moeder het contact tussen het kind en hem tegenwerkt.	Aangehouden De moeder heeft op alle mogelijke manieren het contact tussen de vader en het kind belemmerd. De moeder komt diverse gewezen rechterlijke uitspraken over de omgang niet na. De vrouw maakt zich chronisch schuldig aan partnerverstoting en bevordert bewust ouderverstoting. Gelet op de leeftijd van het kind en de hevigheid waarmee zij haar vader afwijst in samenhang met de ingrijpendheid van de verzoeken acht de rechtbank zich echter thans onvoldoende voorgelicht om een beslissing op de verzoeken van de man te kunnen geven. De zaak wordt aangehouden in afwachting van onderzoek van de RvdK.

	Samenvatting uitspraak	Welke maatregel verzoekt de ouder?	Wordt dit verzoek toe- of afgewezen? Wat zijn de overwegingen van de rechter bij zijn beoordeling?
10	<u>ECLI:NL:GHAMS:2009:BJ0948</u> In de eerdere procedure zijn de ouders verwezen naar Stichting Omgangshuis. Uit het eindrapportage van Stichting Omgangshuis blijkt dat er geen omgang tussen de vader en de kinderen heeft plaatsgevonden. De moeder is drie maal uitgenodigd voor een intakegesprek, maar heeft hier niet op gereageerd.	<u>Wijziging hoofdverblijfplaats kind</u> De vader heeft onder andere wijziging van de hvp van de kinderen verzocht nu de moeder het contact tussen hen tegenwerkt.	Afgewezen De ontwikkelingen die zich na het uitspreken van die beschikking hebben voorgedaan en hetgeen de vader hierover heeft aangevoerd, bieden onvoldoende grond voor de conclusie dat wijziging van de hvp van de kinderen, die tot op heden altijd bij de moeder zijn geweest, in het belang van de kinderen noodzakelijk is. Het verzoek van vader zal dan ook worden afgewezen.
11	<u>ECLI:NL:GHSHE:2006:AZ2575</u> Gedurende de echtscheidingsprocedure is bepaald dat de ouders gezamenlijk voor de kinderen zouden zorgen. Zij zijn een co-ouderschapsregeling overeengekomen. Sindsdien komt de moeder de omgang niet na. Meerdere procedures zijn hierover gevoerd, maar de moeder houdt zich niet aan de uitspraken. Een dwangsom, en interventie van de sterke arm heeft niet geholpen bij het prikkelen van de moeder tot nakoming van de gemaakte afspraken.	<u>Wijziging hoofdverblijfplaats kind</u> De vader heeft onder andere wijziging van de hvp van het kind verzocht nu de moeder het contact tussen het kind en hem tegenwerkt.	Toegewezen Het hof neemt in aanmerking dat de moeder geen medewerking heeft verleend aan de hulpverlening in het kader van de ots en dat zij de gezinsvoogd op alle mogelijke manieren heeft verhinderd om in contact te komen met de kinderen. Tevens heeft moeder geprobeerd de vader uit het leven van de kinderen te weren door de omgang tussen hem en de kinderen te frustreren. Tenslotte heeft zij de forensische conflictbemiddeling geweigerd. Het hof oordeelt daarom, evenals de rechtbank, dat het hoofdverblijf van de kinderen – tegen de wens van de kinderen – bij de vader moet worden bepaald.
12	<u>ECLI:NL:GHARL:2019:1635</u> Al 9 jaar wordt van alles geprobeerd om vader een positie in het leven van de kinderen te geven en omgang tot stand te brengen. Dat is niet gelukt. De ingezette hulpverlening heeft niet tot een positief resultaat geleid. Integendeel, de kinderen zijn in de loop van de jaren steeds minder bereid om contact met vader te hebben en zij geven nu al geruime tijd aan helemaal geen contact met vader te willen hebben.	<u>Ondertoezichtstelling</u> Vader verzoekt een ots van de kinderen nu de kinderen door moeder geen kans krijgen om een band op te bouwen met hem.	Afgewezen De kinderen bevinden zich in een schrijnende situatie gelet op het gemis van de vader, maar verder gaat het goed met hen, zodat er onvoldoende grond is voor de door de vader verzochte ots. De langdurige strijd tussen de ouders heeft veel kapot gemaakt. De kinderen lijken uit zelfbescherming en vanuit hun afhankelijke positie voor de moeder te hebben gekozen. Het hof komt derhalve tot dezelfde conclusie als de rechtbank en de RvdK, namelijk dat een ots op dit moment in strijd zou zijn met zwaarwegende belangen van de kinderen.

	Samenvatting uitspraak	Welke maatregel verzoekt de ouder?	Wordt dit verzoek toe- of afgewezen? Wat zijn de overwegingen van de rechter bij zijn beoordeling?
13	<u>ECLI:NL:RBROT:2019:3351</u> Uit de overgelegde stukken en de behandeling ter zitting is naar voren gekomen dat de Raad, JBRR en LJ&R het er over eens zijn dat er ten aanzien van het kind sprake is van een ernstige ontwikkelingsbedreiging. Bovendien bestaat het risico dat de vader zonder ots definitief uit het leven van het kind zal verdwijnen, nu gebleken is dat de moeder weinig steunend en mogelijk frustrerend is geweest bij het vormgeven van contact tussen de vader en het kind.	<u>Ondertoezichtstelling</u> De vader heeft verzocht de ots van het kind te verlengen.	Toegewezen De rechtbank constateert dat er de afgelopen jaren steeds zorgelijke signalen met betrekking tot de opvoedsituatie bij de moeder zijn geweest. Dit geldt naar het oordeel van de rechtbank des te meer nu de situatie van halfbroer van het kind feitelijk dezelfde is als die van het kind. Ook hij ziet zijn vader niet meer en ook ten aanzien van hem worden er kenmerken van ouderverstoting gezien. De rechtbank is daarom van oordeel dat het van belang is om zicht te blijven houden op de ontwikkeling van het kind. De rechtbank zal daarom de ots van het kind verlengen.
14	<u>ECLI:NL:GHSHE:2018:3119</u> Moeder is van mening dat de kinderen ernstig worden bedreigd in hun ontwikkeling. Zij kunnen of durven niet loyaal te zijn aan moeder en hebben een negatief beeld van haar. Zij groeien op in een zorgelijke situatie waarin moeder totaal buitenspel wordt gezet door vader. Mede door de houding van de vader is hulpverlening nog niet ingezet.	<u>Ondertoezichtstelling</u> De GI heeft verlenging van de ots verzocht. Dit verzoek is door de rechtbank afgewezen. De moeder is in hoger beroep gegaan en heeft het hof verzocht als nog de ots toe te wijzen.	Toegewezen Het hof heeft zorgen over de opvoedsituatie waarin de kinderen zich bevinden, nu de vader er geen enkel probleem mee lijkt te hebben dat de kinderen een negatieve en respectloze houding jegens de moeder innemen en weerstand hebben om ook maar enig contact met de moeder aan te gaan. Hierdoor worden de kinderen ernstig in hun ontwikkeling bedreigd. Al het voorgaande leidt ertoe dat de bestreden beschikking zal worden vernietigd en het verzoek van de GI om de ots te verlengen alsnog zal worden toegewezen.
15	<u>ECLI:NL:GHARL:2017:5980</u> De kinderen en vader hebben al enige tijd geen omgang met elkaar. Moeder stelt dat de kinderen dit niet willen en dat zij hen verder niet meer kan dwingen. Zowel moeder als de kinderen wensen geen inmenging van de vader in hun leven. Volgens de vader is er sprake van oudervervreemding.	<u>Ondertoezichtstelling</u> In de bodemprocedure is het verzoek van de vader om de kinderen onder toezicht te stellen afgewezen. In hoger beroep heeft de vader het hof verzocht de beschikking te vernietigen en de kinderen onder toezicht te stellen.	Afgewezen De RvdK betreft dat de moeder aangeeft dat het goed gaat met de kinderen, terwijl zij geen contact hebben met de vader en zich bovendien negatief over hem uitlaten. Een ots in deze situatie zal echter weinig toevoegen, omdat elke druk of dwang averechts zal werken. Het hof voegt hieraan nog toe dat de kinderen behoefte hebben aan rust, hetgeen zij ook hebben geschreven in hun brieven aan het hof. Gelet op de verklaringen van de kinderen is het hof van oordeel dat een ots contraproductief zal werken, zodat het hof het verzoek van de vader tot ots zal afwijzen.

	Samenvatting uitspraak	Welke maatregel verzoekt de ouder?	Wordt dit verzoek toe- of afgewezen? Wat zijn de overwegingen van de rechter bij zijn beoordeling?
16	<u>ECLI:NL:RBNHO:2017:5391</u> Uit het rapport van de RvdK blijkt dat er behoorlijke zorgen bestaan over de emotionele ontwikkeling van de kinderen. Ze houden emotioneel afstand van hun moeder om zo min mogelijk last te hebben van de relatieproblemen waar hun ouders hen mee belasten. Kind 1 heeft nog wel contact met haar moeder, maar nu ze het gevoel heeft dat haar vader hier niet mee akkoord is, bevindt zij zich in een loyaliteitsconflict. De kinderen hebben noodgedwongen de kant van vader gekozen en de RvdK is van mening dat het bij deze kinderen gaat om een proces van ouderverstoting.	<u>Ondertoezichtstelling</u> Moeder heeft de ots van de kinderen verzocht voor de duur van één jaar.	Toegewezen Kind 1 voelt zich alleen staan tussen zijn moeder enerzijds en zijn vader, broer, zus en halfbroertje anderzijds. De RvdK is van mening dat de wens van het kind om het contact met moeder terug te brengen tot een weekendregeling niet geheel zijn eigen wens is, maar komt door druk vanuit vader. De rechtbank ziet hierin aanleiding om de ots voor kind 1 uit te spreken. De overige kinderen worden niet onder toezicht gesteld. Kind 2 is al bijna 18 jaar oud en bij kind 3 ziet de rechtbank geen ruimte voor contactherstel. Omdat kind 3 voor zijn opvoeding afhankelijk is van zijn vader, bij wie hij woont, en zowel de vader als het kind iedere verdere hulpverlening afwijzen, is niet de verwachting dat hierin op korte termijn verandering zal komen.
17	<u>ECLI:NL:RBGRO:2012:BY7880</u> Naar aanleiding van de begeleide contacten tussen het kind en vader is het twijfelachtig of moeder het kind op een positieve manier voorbereidt op het contact en of moeder het kind toestaat contact met vader te hebben. Tot op heden is er nog onvoldoende zicht op de ontwikkeling van het kind. Moeder geeft hier onvoldoende inzicht in. Kind staat al tweeënhalf jaar onder toezicht, omdat moeder de omgangsregeling niet nakomt.	<u>Ondertoezichtstelling</u> De GI verzoekt een verlenging van de ots. Vader ondersteunt het verzoek van de GI. De doelen van de ots met betrekking tot de omgang tussen hem en het kind zijn niet behaald.	Toegewezen Op grond van de verkregen informatie, is de kinderrechter van oordeel dat in het belang van de minderjarige de termijn van de ots dient te worden verlengd, nu de gronden voor de ots nog aanwezig zijn. In het plan van aanpak zijn drie doelen gesteld, gericht op het bevorderen van communicatie tussen ouders en het tot stand brengen van contact tussen vader en het kind. Deze doelen zijn niet bereikt door het gedrag van moeder.
18	<u>ECLI:NL:GHSHE:2012:BW8796</u> Volgens Jeugdzorg Limburg is er sprake van oudervervreemding nu de kinderen hun vader zonder reden volledig afwijzen en zij hem niet meer willen zien. Moeder laat op geen enkele wijze blijken dat zij achter een contactregeling tussen de vader en de kinderen staat. De kinderen kunnen geen eigen mening vormen over vader door de mening van moeder.	<u>Ondertoezichtstelling</u> De ots is door de rechtbank verlengd met een jaar. Moeder verweert zich hiertegen, vader wenst handhaving van de ots.	Toegewezen Het ouderlijk gezag omvat mede de verplichting van de ouder om de ontwikkeling van de banden van zijn kind met de andere ouder te bevorderen. Het stelselmatig negeren van deze verplichting kan onder omstandigheden leiden tot ots van het kind omdat het kind hierdoor in zijn ontwikkeling wordt bedreigd. Het hof is van oordeel dat in casu de kinderen in hun emotionele ontwikkeling worden bedreigd. Zij bevinden zich in een loyaliteitsconflict en de ots is nodig om de dreiging af te nemen.

	Samenvatting uitspraak	Welke maatregel verzoekt de ouder?	Wordt dit verzoek toe- of afgewezen? Wat zijn de overwegingen van de rechter bij zijn beoordeling?
19	<u>ECLI:NL:RBMAA:2007:BA715</u> Diverse procedures tot het verkrijgen van omgang hebben er niet toe geleid dat het kind en vader omgang met elkaar hebben. De omstandigheid dat moeder vader stelselmatig weghoudt van het kind kan niet anders dan tot psychische schade bij het kind leiden. Vader en het kind hebben al ongeveer 6 jaar lang geen omgang met elkaar.	<u>Ondertoezichtstelling</u> De vader verzoekt een ots van het kind. Volgens de vader is dit noodzakelijk nu de gezinsvoogd de moeder aanwijzingen tot het invullen van de omgang kan geven.	Toegewezen De kinderrechter stelt vast dat de houding van de moeder leidt tot oudervervreemding. De door de moeder veroorzaakte oudervervreemding is een psychische vorm van kindermishandeling. Het kind dient hiertegen beschermd te worden. Om die reden stelt de kinderrechter het kind ondertoezicht.
20	<u>ECLI:NL:GHARL:2019:3526</u> In de bodemprocedure is het gezag van vader beëindigd. De ouders hebben de afgelopen 7 jaar verschillende gerechtelijke procedures gevoerd, waaronder over de omgang. Het gezamenlijke gezag kon niet meer in stand blijven nu er te veel conflicten waren. De aanhoudende strijd tussen moeder en vader heeft zijn weerslag gehad op de kinderen, die beiden ernstige loyaliteitsproblemen hebben ontwikkeld. De kinderen willen vader niet meer zien.	<u>Gezagswijziging</u> In de bodemprocedure is het gezag van vader beëindigd. Vader is hiertegen in hoger beroep gegaan. Hij verzoekt het hof te bepalen dat hij voortaan alleen met het gezag wordt belast.	Afgewezen Een slechte communicatie is op zichzelf onvoldoende om het gezamenlijk gezag te beëindigen, maar in de onderhavige zaak is voldoende komen vast te staan dat de slechte communicatie verhindert dat er (tijdig) beslissingen kunnen worden genomen die in het belang van de kinderen zijn. Zo konden de ouders geen overeenstemming bereiken over het ID of paspoort van de kinderen en was er vervangende toestemming van de rechter nodig voor psychologisch onderzoek voor de kinderen. Nu te verwachten valt dat bij handhaving van het gezamenlijk gezag het gebrek aan samenwerking, strijd en spanningen voor de kinderen zullen opleveren, bekrachtigt het hof de beschikking van de rechtbank.
21	<u>ECLI:NL:GHARL:2016:1397</u> In de bodemprocedure is vader eveneens met het gezag belast nu moeder de omgang tegenwerkte. Tevens is forensisch mediation opgelegd. Moeder is in hoger beroep gegaan tegen het verzoek van vader over het gezag.	<u>Gezagswijziging</u> Vader heeft verzocht de beschikking van de rechtbank te bekrachtigen.	Aangehouden Gedurende de bodemprocedure wilde de vader er nog alles aan doen om de situatie te verbeteren. Nu het gezag is toegewezen heeft de vader zich teruggetrokken. Hij wil omgang met de kinderen, maar niet als hij met moeder moet communiceren. Op grond van de nieuwe feiten en omstandigheden is het hof van oordeel dat nog geen definitieve beslissing moet worden gegeven op het punt van het gezag en dat daarvoor eerst het eindverslag van de nog lopende forensische mediation moet worden afgewacht.

	Samenvatting uitspraak	Welke maatregel verzoekt de ouder?	Wordt dit verzoek toe- of afgewezen? Wat zijn de overwegingen van de rechter bij zijn beoordeling?
22	<u>ECLI:NL:RBDHA:2016:4453</u> Al geruime tijd heeft er geen omgang plaatsgevonden tussen de kinderen en de vader. De moeder houdt zich niet aan de gemaakte omgangsafspraken.	<u>Gezagswijziging</u> Vader verzoekt de rechter om alleen met het gezag over de kinderen te worden belast.	Aangehouden Gebleken is dat de deelname aan het programma 'Kinderen uit de knel' niet is doorgegaan. Dit komt niet door de ouders, maar door de hulpverlening. Om die reden zijn de ouders naar een andere organisatie doorverwezen. De zaak wordt aangehouden i.a.v. de resultaten van het traject.
23	<u>ECLI:NL:GHARL:2014:1276</u> In de bodemprocedure is vader eveneens met het gezag belast nu moeder de omgang tegenwerkte. Moeder is hiertegen in hoger beroep gegaan.	<u>Gezagswijziging</u> Vader heeft verzocht de beschikking van de rechtbank te bekrachtigen.	Toegewezen Jaren lang werkt moeder de omgang tegen. Bij het kind is hierdoor sprake van een ernstig loyaliteitsprobleem. Deze problemen worden naar het oordeel van het hof veroorzaakt door de houding van de moeder. Zolang de moeder niet in staat is vader een plaats in het leven van het kind te geven, zullen de problemen niet verdwijnen. De moeder is meerdere malen geadviseerd hulp in te schakelen, maar dit heeft ze nagelaten. Het hof is dan ook, met de kinderrechter, van oordeel dat juist in dit geval het in het belang van het kind noodzakelijk is dat de vader mede wordt belast met ouderlijk gezag.
24	<u>ECLI:NL:RBALK:2012:BY1663</u> Moeder werkt de omgang tussen vader en het kind al jaren tegen. Moeder laat zich leiden door haar eigen negatieve gevoelens en houdt geen rekening met het belang van het kind. Moeder heeft haar ouderlijke verantwoordelijkheid, inhoudende dat ze verplicht is om de ontwikkeling van de band van haar kind met vader te bevorderen, veronachtzaamt.	<u>Gezagswijziging</u> Vader verzoekt de rechter om alleen met het gezag over het kind te worden belast.	Afgewezen Moeder blijft verklaren dat het kind geen contact met haar vader wil, terwijl het kind bij de bijzondere curator de indruk heeft gegeven dat ze juist wel openstaat voor contact. Op den duur zal de weigerachtige houding van moeder tot een wijziging van het gezag leiden. Op dit moment zal dit echter niet helpen bij contactherstel tussen vader en het kind. Wijziging van het gezag zal de strijd tussen de ouders op dit moment aanwakken, wat niet in het belang van het kind is.

	Samenvatting uitspraak	Welke maatregel verzoekt de ouder?	Wordt dit verzoek toe- of afgewezen? Wat zijn de overwegingen van de rechter bij zijn beoordeling?
25	ECLI:NL:RBSHE:2012:BY1959 Moeder ontnemt het kind de mogelijkheid om goed contact met haar vader te hebben. Ondanks alle beschikkingen van de rechtbank en het gerechtshof weigert moeder nog altijd uitvoering te geven aan de omgangsregeling tussen het kind en vader. Dwangsommen en interventies van de politie hebben niet geholpen.	<u>Gezagswijziging</u> Vader verzoekt de rechter om alleen met het gezag over het kind te worden belast.	Afgewezen Hoewel vaststaat dat de moeder in strijd met de belangen van het kind handelt door de omgang tegen te houden, is de rechtbank van oordeel dat het niet in het belang van de minderjarige is om het gezag te wijzigen. Moeder staat nog open voor een hulptraject bij Jeugdzorg. De rechtbank neemt ook in overweging dat een wijziging van het gezag en daarmee de mogelijkheid tot wijziging van de hvp van het kind een zeer grote impact op zijn leven heeft en uitdrukkelijk het uiterste middel is om omgang te bewerkstelligen.
26	ECLI:NL:RBSHE:2009:BI3469 Moeder frustreert elke omgang tussen vader en zoon. Het feit dat het kind geen contact mag onderhouden met zijn vader, vindt de RvdK een risicofactor voor een gezonde ontwikkeling. Moeder laat zich in het bijzijn van het kind zeer negatief uit over vader en is van mening dat het kind geen vaderfiguur nodig heeft.	<u>Gezagswijziging</u> Vader verzoekt wijziging van het gezag over het kind, zodat partijen voortaan gezamenlijk het ouderlijk gezag uitoefenen.	Afgewezen Uit het raadsrapport en het verhandelde ter zitting is gebleken dat enige vorm van communicatie tussen de ouders is uitgesloten en dat er sprake is van een forse ouderstrijd. De RvdK acht gezamenlijk gezag niet in het belang van het kind. Evenals de Raad is de rechtbank dan ook van oordeel dat het niet in het belang van het kind is dat partijen gezamenlijk het ouderlijk gezag over hem gaan uitoefenen.
27	ECLI:NL:RBAMS:2017:4730 Moeder werkt niet mee aan het contact tussen vader en de kinderen. De KG rechter heeft eerder bepaald dat moeder moet meewerken aan een zorgregeling, maar zij gaf geen gehoor. Er staat voor €10.000 aan dwangsommen open. De vader heeft getracht de dwangsommen ook daadwerkelijk te incasseren, maar dit is wegens het beperkte inkomen van de moeder niet mogelijk gebleken.	<u>Gezagsbeëindiging</u> Vader is een procedure gestart tegen moeder met het verzoek om de hvp van het kind te wijzigen. De RvdK is betrokken geraakt bij de zaak en is het eens met de vader. Zij hebben als extra verzoek de rechtbank verzocht om de vader voortaan alleen met het gezag te belasten.	Toegewezen Ten aanzien van de gevraagde gezagsbeëindiging, overweegt de rechtbank dat zij op grond van artikel 1:266, eerste lid BW het gezag van een ouder kan beëindigen. De rechtbank acht de verwachting gerechtvaardigd dat moeder haar gezag zal gebruiken in haar strijd tegen vader en tegen betrokken hulpverleners, zoals zij dat ook tot op heden heeft gedaan. Moeder neemt alle beslissingen in haar eentje en betreft vader hier niet bij. Het kind wordt bedreigd in haar ontwikkeling. De rechtbank acht beëindiging van het gezag van moeder noodzakelijk.

	Samenvatting uitspraak	Welke maatregel verzoekt de ouder?	Wordt dit verzoek toe- of afgewezen? Wat zijn de overwegingen van de rechter bij zijn beoordeling?
28	<u>ECLI:NL:RBDOR:2012:BX7907</u> Moeder heeft op alle mogelijke manieren het contact tussen vader en het kind belemmerd. Moeder komt diverse gewezen rechterlijke uitspraken niet na.	<u>Gezagsbeëindiging</u> Vader is van mening dat het gezag over kind uitsluitend aan hem moet worden toegekend en dat het gezag van de moeder beëindigd moet worden.	Aangehouden Niet-nakoming van een omgangsregeling kan grond opleveren voor een gezagswijziging op de voet van artikel 1:251a BW. Gelet op de leeftijd van het kind, de hevigheid waarmee zij vader afwijst en de ingrijpende verzoeken, acht de rechtbank zich onvoldoende voorgelicht om een beslissing te maken. De zaak wordt aangehouden i.a.v. het Raadsonderzoek.
29	<u>ECLI:NL:GHARL:2019:2858</u> Vader en het kind hebben al enkele jaren geen contact met elkaar. In eerdere procedures, bijvoorbeeld de echtscheiding procedure, heeft het kind aangegeven dat de man er nooit voor haar was. Zij heeft haar achternaam veranderd en elk contact met vader heeft zij geblokkeerd. Vader is van mening dat moeder hier een grote rol bij heeft gespeeld en zag tekenen van ouderverstoting.	<u>Kinderalimentatie</u> De man moet €459 per maand betalen voor het kind (jongmeerderjarige) en hij wenst dat de rechtbank dit bedrag bepaald op nihil.	Afgewezen Voor matiging van de onderhoudsbijdrage kan pas aanleiding bestaan in gevallen waarin sprake is van zodanig kwetsend gedrag van het kind naar de onderhoudsplichtige ouder, dat betaling van een onderhoudsbijdrage in redelijkheid niet of niet ten volle van die ouder kan worden gevergd. Naar het oordeel van het hof is daar in deze zaak geen sprake van. Als uitgangspunt geldt namelijk dat een kind vanaf het bereiken van de meerderjarige leeftijd zelfstandig moet kunnen beslissen over de invulling van zijn of haar leven. Als het kind geen omgang wenst, mag zij deze keuze maken.
30	<u>ECLI:NL:RBDHA:2016:4453</u> Al geruime tijd heeft er geen omgang plaatsgevonden tussen het kind en vader. Moeder houdt zich niet aan de gemaakte omgangsafspraken. Dwangsommen en een lijfswang hebben in het verleden niet geholpen.	<u>Kinderalimentatie</u> Vader verzoekt onder andere de onderhoudsplicht voor zowel de meerderjarige, kind 1 en kind 2 op te schorten totdat er één jaar ongeleide omgang tussen de minderjarigen en hem heeft plaatsgevonden.	Toegewezen Gezien de jarenlange weigerachtige houding van moeder is de rechtbank van mening dat zij geprikkeld moet worden om het omgangstraject te doorlopen. De rechtbank schort daarom met ingang van heden en totdat het traject 'Kinderen uit de knel' is afgerond en de rechtbank hierop nader heeft beslist, de verplichting van vader om kinderalimentatie te betalen, op. De verplichting van vader om voor het meerderjarige kind te betalen wordt niet opgeschort nu het omgangsverzoek slechts betrekking heeft op de minderjarigen.

	Samenvatting uitspraak	Welke maatregel verzoekt de ouder?	Wordt dit verzoek toe- of afgewezen? Wat zijn de overwegingen van de rechter bij zijn beoordeling?
31	<u>ECLI:NL:GHDHA:2019:330</u> Al jarenlang is er geen contact tussen vader en de kinderen. Moeder heeft daarin een grote rol gespeeld. Ondanks de verzoeken van vader, heeft moeder zich tot op heden op geen enkele wijze ingespannen om het contact tussen hen weer op te starten. Moeder is zelfs ondanks het ontbreken van de wettelijke toestemming, op grote afstand van vader gaan wonen met de kinderen.	<u>Partneralimentatie</u> Vader dient een bedrag van €1.977 per maand aan partneralimentatie te betalen aan de moeder. Vader verzoekt de rechtbank dit bedrag op nihil te zetten.	Toegewezen De rechter kan een lopende alimentatieverplichting doen eindigen wegens andere omstandigheden dan ontbrekende draagkracht of behoefte op de grond dat onaanvaardbaar is om van de gewezen echtgenoot nog langer een bijdrage in het levensonderhoud te verlangen. De omstandigheden maken naar het oordeel van het hof dat van vader niet langer kan worden gevergd dat hij partneralimentatie voldoet aan moeder. Het is onaanvaardbaar dat moeder nog langer partneralimentatie verlangt van vader, terwijl zij zijn omgangsrecht verhinderd.
32	<u>ECLI:NL:RBDOR:2012:BX7907</u> De omgang is enige tijd goed verlopen tot de overdracht van de oude echtelijke woning. Vader ontving beschuldigende en kwetsende telefoontjes/sms'jes van zowel de moeder als het kind terwijl er plezierig contact tussen hem het kind had plaats gevonden. Moeder komt haar verplichtingen niet na en frustreert de omgang tussen vader en kind.	<u>Partneralimentatie</u> Vader dient een bedrag van €655 per maand aan partneralimentatie te betalen aan de moeder. Vader verzoekt de rechtbank dit bedrag op nihil te zetten.	Aangehouden Moeder heeft op alle mogelijke manieren het contact tussen de vader en het kind belemmerd. Moeder komt diverse gewezen rechterlijke uitspraken over de omgang niet na en maakt zich chronisch schuldig aan partnerverstoting en bevordert bewust ouderverstoting van de man, door het kind. De rechtbank acht zich onvoldoende voorgelicht om een beslissing te maken, RvdK zal onderzoek verrichten naar de situatie. De zaak wordt aangehouden

Bijlage V: Tabel maatregelen uit het Rv

	Samenvatting uitspraak	Welke maatregel verzoekt de ouder?	Wordt dit verzoek toe- of afgewezen? Wat zijn de overwegingen van de rechter bij zijn beoordeling?
	Maatregelen uit het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering		
1	<u>ECLI:NL:RBNHO:2019:746</u> Moeder voert continu nieuwe bezwaren aan waarom zij de zorgregeling niet wil nakomen. Volgens vader zijn deze bezwaren van de moeder ongegrond. Ondanks dat de betrokken deskundigen aangeven dat het van groot belang is dat het kind omgang heeft met vader, heeft de omgang geen doorgang gevonden door moeder. Moeder komt de afspraken niet na.	<u>Dwangsom</u> Nu het kind in een eerdere procedure onder toezicht is gesteld, heeft de GI in overleg met de vader de rechtbank verzocht een dwangsom op te leggen, zodat moeder zich in de toekomst wel houdt aan de omgangsafspraken.	Toegewezen De rechtbank heeft bepaald dat de huidige zorgregeling in het belang van het kind is. Aan moeder zijn meerdere verzoeken gedaan om zich te houden aan de regeling. Moeder werkt echter niet mee. Gelet op de voorgeschiedenis en de houding van de moeder, is de rechter van oordeel dat een dwangsom van €250,- moet worden opgelegd voor iedere keer dat de moeder niet meewerkt aan de omgangsregeling.
2	<u>ECLI:NL:RBROT:2017:9801</u> Moeder frustreert al enige tijd de omgang tussen vader en kind. De communicatie tussen partijen is slecht en de ingezette hulpverlening is er niet in geslaagd partijen nader tot elkaar te brengen. Partijen verwijten elkaar over en weer en komen gemaakte afspraken met betrekking tot de voorlopige omgangsregeling niet na te komen.	<u>Dwangsom</u> Vader verzoekt een nieuwe, meer uitgebreide, omgangsregeling waar moeder zich op straffe van een dwangsom van €1000 voor iedere keer dat zij de omgang niet toestaat of frustreert, aan moet houden.	Toegewezen Partijen voeren een jaren lange strijd over de invulling en nakoming van de omgangsregeling. Mede gelet op het advies van de RvdK, die na onderzoek concludeert dat er geen contra-indicaties zijn voor de omgang, wordt een regeling vastgesteld tussen vader en kind. Gezien de opstelling van partijen in het verleden ziet de rechtbank aanleiding om in het belang van de kinderen aan beide partijen een dwangsom van €500 per keer dat de omgang niet juist wordt nagekomen, op te leggen.
3	<u>ECLI:NL:GHAMS:2014:6056</u> Moeder heeft al lange tijd geen omgang met het kind. Zij is van mening dat dit mede de schuld is van vader. Hulpverlening is al langer betrokken bij het gezin.	<u>Dwangsom</u> Moeder verzoekt het hof om vader te veroordelen om al datgene te doen dat nodig is om uitvoering te geven aan de door dit hof vast te stellen zorg- of omgangsregeling, op straffe van een dwangsom van € 10.000,- voor iedere keer dat de man in strijd met deze veroordeling handelt.	Afgewezen Het hof heeft het verzoek van moeder om een omgangsregeling te bepalen afgewezen. Het hof is van oordeel dat het in het belang is van het kind dat er geen omgang wordt vastgesteld met moeder en dat zij zelf kan bepalen wanneer en hoe zij weer omgang met moeder wil hebben. Om die reden is het verzoek ten aanzien van de dwangsom eveneens afgewezen.

	Samenvatting uitspraak	Welke maatregel verzoekt de ouder?	Wordt dit verzoek toe- of afgewezen? Wat zijn de overwegingen van de rechter bij zijn beoordeling?
4	<u>ECLI:NL:RBDOR:2012:BX7907</u> De RvdK heeft onderzoek gedaan naar omgang tussen vader en het kind. Uit dit onderzoek zijn geen gronden naar voren gekomen voor ontzegging van contact. De omgang is enige tijd goed verlopen, maar moeder komt wederom haar verplichtingen niet na en frustreert de omgang tussen vader en kind.	<u>Dwangsom</u> Vader heeft onder andere een dwangsom van €250 verzocht voor iedere dag of dagdeel dat moeder de omgang niet nakomt.	Aangehouden Moeder heeft op alle mogelijke manieren het contact tussen vader en het kind belemmerd. Moeder komt diverse gewezen rechterlijke uitspraken over de omgang niet na. Zij maakt zich chronisch schuldig aan partnerverstoting en bevordert bewust ouderverstoting. Gelet op de leeftijd van het kind en de hevigheid waarmee zij haar vader afwijst in samenhang met de ingrijpendheid van de verzoeken acht de rechtbank zich echter thans onvoldoende voorgelicht om een beslissing op de verzoeken van de man te kunnen geven. De zaak wordt aangehouden in afwachting van onderzoek van de RvdK.
5	<u>ECLI:NL:GHSHE:2009:BJ5347</u> De ouders zijn in overleg tot een omgangsregeling gekomen. Moeder heeft nu echter om wijziging van de omgangsregeling gevraagd. De kinderen willen geen omgang met vader en hebben ook geen band met hem. Moeder heeft de omgang medio eind 2016 eenzijdig stopgezet.	<u>Dwangsom</u> De vader heeft onder andere een dwangsom van €500 verzocht voor iedere dag of dagdeel dat moeder de omgang niet nakomt.	Afgewezen De RvdK is van mening dat de kinderen ernstig in hun ontwikkeling worden bedreigd en ziet aanwijzingen die wijzen in de richting van het PAS, waarbij kinderen worden aangezet door één ouder de andere ouder te denigreren. De manier waarop moeder haar liefde voor haar kinderen laat zien is verstikkend. Helaas heeft het gedrag van moeder er inmiddels toe geleid dat het niet in het belang van de kinderen is om nu een (onbegeleide) regeling vast te stellen tussen hen en vader. Het verzoek van vader is dan ook afgewezen.
6	<u>ECLI:NL:RBROT:2017:9801</u> De moeder frustreert al enige tijd de omgang tussen vader en de kinderen. De ouders voeren al jaren lang strijd over de invulling en nakoming van de omgangsregeling. De communicatie tussen partijen is slecht en de ingezette hulpverlening is er niet in geslaagd partijen nader tot elkaar te brengen.	<u>Lijfswang</u> De man heeft verzocht om aan de medewerking van de vrouw lijfswang te verbinden.	Afgewezen De rechtbank overweegt dat lijfswang een uiterst middel is om een ouder ertoe te bewegen zich aan het opgelegde te houden. De vader heeft niet aannemelijk gemaakt dat een dwangsom of een ander middel niet zal baten. De rechtbank concludeert dat er geen gronden aanwezig zijn om de primair verzochte tenuitvoerlegging bij lijfswang op te leggen.

	Samenvatting uitspraak	Welke maatregel verzoekt de ouder?	Wordt dit verzoek toe- of afgewezen? Wat zijn de overwegingen van de rechter bij zijn beoordeling?
7	<u>ECLI:NL:GHARL:2016:3579</u> De rechtbank heeft in een eerdere procedure bepaald dat het kind en vader onder begeleiding contact met elkaar zouden hebben. De begeleide omgang is echter nooit op gang gekomen nu de moeder de omgang tegenwerkt. Er zijn meermalen dwangsommen opgelegd, maar dit heeft niet gewerkt.	<u>Lijfswang</u> Vader verzoekt het hof een omgangsregeling vast te stellen en moeder te veroordelen daaraan haar medewerking te verlenen op straffe van lijfswang.	Toegewezen In hoger beroep heeft moeder bevestigd dat zij niet zal meewerken aan contactherstel tussen vader en het kind. Het hof is van oordeel dat het belang van het kind om omgang te hebben met vader prevaleert boven het belang van moeder bij het niet toepassen van lijfswang. Lijfswang is ook het uiterste middel nu dwangsommen niet hebben geholpen. Het hof heeft daarom de verzoeken van vader toegewezen.
8	<u>ECLI:NL:RBASS:2010:BM9993</u> Meermalen heeft de rechtbank bepaald dat moeder zich moet houden aan de vastgestelde omgangsregeling. Moeder weigert echter aan de uitspraak te voldoen. Het verbeuren van een dwangsom als dwangmiddel heeft eerder niet geleid tot nakoming van de omgangsregeling. De opgelegde dwangsom is dan ook geen effectief middel gebleken om nakoming te bewerkstelligen.	<u>Lijfswang</u> In een eerdere procedure is het verzoek van vader tot toepassen van lijfswang toegewezen. Moeder kwam de omgang niet na en vader is overgegaan tot tenuitvoerlegging van de lijfswang. Daartoe heeft de deurwaarder zich begeven naar het adres van moeder, waarna zij om in gijzeling is gesteld. Moeder heeft de rechtmatigheid van de lijfswang betwist, waardoor het onderhavige executiegeschil is ontstaan en de deurwaarder moeder heeft overgebracht naar het gerechtsgebouw, om een uitspraak over de wettigheid van de lijfswang te verkrijgen.	Afgewezen Nu moeder zich tegen de uitvoering verzet dient de rechter een afweging te maken tussen de belangen van de man bij toepassing van de lijfswang en de belangen van de vrouw bij het niet toepassen daarvan. Bij deze afweging dienen ook de belangen van het kind te worden betrokken. Ter terechtzitting is een verslag van de GGZ Drenthe overgelegd. Uit dit overgelegde verslag blijkt dat er bij het kind sprake is van een aanpassingsstoornis. Gelet op de constatering van de GGZ is de rechter dan van oordeel dat het belang van het kind bij het achterwege blijven van het toepassen van de lijfswang, zwaarder moet wegen dan het belang van de man bij toepassing van het middel en het ten uitvoer leggen van het vonnis.
9	<u>ECLI:NL:RBSHE:2009:BI3469</u> Moeder frustreert elke omgang tussen vader en zoon. Het feit dat het kind geen contact mag onderhouden met zijn vader, vindt de RvdK een risicofactor voor een gezonde ontwikkeling. Moeder laat zich in het bijzijn van het kind zeer negatief uit over vader en is van mening dat het kind geen vaderfiguur nodig heeft.	<u>Lijfswang</u> Moeder houdt zich niet aan de omgangsregeling waarbij het kind en vader een keer per week een aantal uur omgang met elkaar hebben. Vader heeft de rechtbank verzocht te bepalen dat als moeder niet meewerkt aan de omgang, lijfswang ingezet mag worden.	Toegewezen Nu moeder al eerder is veroordeeld tot medewerking aan de omgangsregeling, op straffe van een dwangsom en dit dwangmiddel geen effect heeft gehad, acht de rechtbank toepassing van lijfswang als uiterste dwangmiddel gerechtvaardigd. De rechtbank neemt daarbij in overweging dat het belang van het kind op omgang met zijn vader prevaleert boven het belang van de vrouw bij niet-toepassing van de lijfswang.

	Samenvatting uitspraak	Welke maatregel verzoekt de ouder?	Wordt dit verzoek toe- of afgewezen? Wat zijn de overwegingen van de rechter bij zijn beoordeling?
10	<u>ECLI:NL:GHAMS:2009:BJ0948</u> In de eerdere procedure zijn de ouders verwezen naar Stichting Omgangshuis. Uit het eindrapportage van Stichting Omgangshuis blijkt dat er geen omgang tussen de vader en de kinderen heeft plaatsgevonden. De moeder is drie maal uitgenodigd voor een intakegesprek, maar heeft hier niet op gereageerd. Er is een dwangsom opgelegd, maar dit heeft niet tot het gewenste resultaat geleidt.	<u>Lijfswang</u> Vader verzoekt het hof te bepalen dat hij de naleving van de omgangsregeling mag afdwingen door lijfswang toe te passen.	Toegewezen Het hof acht toepassing van lijfswang, in de gegeven omstandigheden waarin het opleggen van een dwangsom niet heeft geresulteerd in de totstandkoming van contact tussen vader en de kinderen, gerechtvaardigd. Het belang van de kinderen bij omgang met vader, weegt zwaarder dan het belang dat wordt gediend als het dwangmiddel buiten toepassing wordt gelaten.
11	<u>ECLI:NL:GHSGR:2009:BI1655</u> De moeder belemmert al jaren zonder reden het contact tussen vader en de kinderen. Zij negeert daarmee rechterlijke uitspraken en dwangmiddelen. Dit heeft ertoe geleid dat de kinderen hun vader al drie jaar niet meer hebben gezien.	<u>Lijfswang</u> Vader verzoekt de moeder te veroordelen tot medewerking aan de omgangsregeling met machtiging van de vader om met behulp van de sterke arm van justitie en politie de tenuitvoerlegging van de beslissing te bewerkstelligen en deze beschikking uitvoerbaar bij lijfswang te verklaren.	Aangehouden Het hof is van oordeel dat de minderjarigen er het meest bij gebaat zijn dat de ouders komen tot een heroriëntatie op het ouderschap na scheiding. Het hof heeft de ouders daarom doorverwezen naar een deskundige. De zaak wordt aangehouden in afwachting van het ouderschapsonderzoek.
12	<u>ECLI:NL:RBMAA:2007:BB2552</u> Moeder heeft begin 2017 de omgang tussen vader en kind eenzijdig stopgezet. De KG rechter heeft bepaald dat de vader recht heeft op omgang. Daarbij is tevens bepaald dat moeder een dwangsom van € 150,- zal verbeuren voor iedere keer dat zij weigert aan de omgangsregeling mee te werken.	<u>Lijfswang</u> Vader verzoekt de rechtbank te bepalen dat hij de naleving van de omgangsregeling mag afdwingen door lijfswang toe te passen.	Afgewezen Moeder is de omgang slechts twee keer niet nagekomen. De rechter is van mening dat het nu te vroeg is om de dwangsommen te verhogen of lijfswang toe te passen. Vordering wordt als prematuur afgewezen. De stelling dat verdere medewerking aan het laten plaatsvinden van omgang uitgesloten is, mag niet te snel aangenomen worden. Hoe vaker een dwangsom wordt verbeurd, hoe groter de prikkel zal zijn om alsnog na te komen.

	Samenvatting uitspraak	Welke maatregel verzoekt de ouder?	Wordt dit verzoek toe- of afgewezen? Wat zijn de overwegingen van de rechter bij zijn beoordeling?
13	<u>ECLI:NL:GHSHE:2010:BN2729</u> In de bodemprocedure is een omgangsregeling bepaald tussen vader en kind. Moeder is hiertegen in hoger beroep gegaan.	<u>Sterke arm</u> Bij verweerschrift heeft vader verzocht het beroep van moeder ongegrond te verklaren en daarbij te bepalen dat deze beschikking ten uitvoer kan worden gelegd met behulp van de sterke arm.	Afgewezen Moeder heeft herhaaldelijk en stellig verklaard dat zij de zorgregeling niet zal nakomen als het kind zich blijft verzetten. Aangezien de nakoming van de zorgregeling gewaarborgd moet worden, zal moeder daartoe dan ook gedwongen moeten worden. Het hof ziet geen andere mogelijkheid dan de nakoming van de zorgregeling mogelijk te maken door middel van het opleggen van een dwangsom. Mocht het verbinden van dwangsommen niet werken zou de man nogmaals hulp van de sterke arm kunnen verzoeken bij de rechter.
14	<u>ECLI:NL:RBMAA:2007:BB2552</u> Moeder heeft begin 2017 de omgang tussen vader en kind eenzijdig stopgezet. De KG rechter heeft bepaald dat de vader recht heeft op omgang. Daarbij is tevens bepaald dat moeder een dwangsom van € 150,- zal verbeuren voor iedere keer dat zij weigert aan de omgangsregeling mee te werken.	<u>Sterke arm</u> Vader verzoekt de rechtbank te bepalen dat hij de naleving van de omgangsregeling indien nodig mag bewerkstelligen met behulp van de sterke arm van politie en justitie.	Afgewezen De vordering om vader te machtigen de afgifte van het kind te bewerkstelligen met behulp van de sterke arm van politie en justitie zal de voorzieningenrechter afwijzen, nu zij een dergelijke tenuitvoerlegging op dit moment en in het kader van een voorlopige voorziening niet in het belang van het kind vindt.